
DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS

PARÍS 1948

PACTE INTERNACIONAL DELS DRETS CIVILS I POLÍTICS

NOVA YORK 1966

PACTE INTERNACIONAL DELS DRETS ECONÒMICS, SOCIALS I CULTURALS

NOVA YORK 1966

Barcelona, octubre de 2008

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació

La publicació d'aquesta obra ha rebut el suport
de l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans

Dipòsit legal: B-48.378-2008

DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS

PARÍS 1948

PACTE INTERNACIONAL DELS DRETS CIVILS I POLÍTICS

NOVA YORK 1966

PACTE INTERNACIONAL DELS DRETS ECONÒMICS, SOCIALS I CULTURALS

NOVA YORK 1966

TAULA DE CONTINGUTS

ELS DRETS HUMANS	9
-------------------------------	---

DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS

PARÍS 1948.....	25
Preàmbul	27
Articles	29

PACTE INTERNACIONAL DELS DRETS CIVILS I POLÍTICS

NOVA YORK 1966.....	37
Preàmbul	39
Part I	40
Part II.....	41
Part III.....	44
Part IV	55
Part V	65
Part VI	66

PACTE INTERNACIONAL DELS DRETS ECONÒMICS, SOCIALS I CULTURALS

NOVA YORK 1966.....	71
Preàmbul	73

Part I	74
Part II.....	75
Part III.....	77
Part IV	84
Part V	87

ELS DRETS HUMANS

Emparant-se en els valors de la llibertat, la justícia i la pau, els Drets Humans configuren el conjunt normatiu de llibertats, facultats, institucions i reivindicacions inherents a tota persona per la seva condició humana. L'objectiu dels Drets Humans és assegurar una llibertat comuna per a tots els individus que garanteixi una vida digna per a tothom. En altres paraules, són aquells drets sense els quals no seria possible que les persones visquessin en un mateix grau de llibertat. Per aquest motiu, tenen un caràcter universal, els posseeixen tots els homes i dones al marge de la seva nacionalitat, ètnia, religió, llengua, gènere, opinió política o orientació sexual.

Des del seu origen, els Drets Humans han evolucionat en paral·lel a la història contemporània com a resposta jurídica als reptes sorgits de les transformacions de la societat. En aquest sentit, l'actual conjunt normatiu configurat pels drets civils —dret a la vida, a la llibertat personal, a la propietat, a la llibertat religiosa, a la llibertat d'expressió...—, drets polítics —dret d'associació, de sufragi, d'accedir lliurement a càrrecs públics...—, drets socials —drets laborals, a l'educació, a l'atenció sanitària, a l'habitatge...— i la nova generació de drets sorgida de les necessitats de la societat postindustrial i del procés de descolonització —dret a l'autodeterminació, de la dona, al medi ambient, a la pau...— es veurà ampliat en el futur a redós dels canvis experimentats per la societat.

Des d'aquesta perspectiva, els Drets Humans són el substrat ètic i moral de la nostra societat, per la qual cosa juguen un paper protagonista en la configuració de l'estat modern. Tan és així, que actualment els Drets Humans queden recollits en la base de l'ordenament jurídic de la majoria d'estats

democràtics alhora que estan institucionalitzats a nivell internacional per tal de garantir la seva universalització.

Malgrat aquest fet, el respecte als Drets Humans no està assegurat i dia a dia ens arriben notícies de la vulneració de les llibertats bàsiques de les persones arreu del món. És per aquest motiu que l'Organització de les Nacions Unides (ONU) i un important moviment en defensa dels Drets Humans integrat per un conglomerat molt heterogeni d'entitats, associacions i ONG continuen vetllant per uns drets que defineixen la nostra història.

Els orígens: la lluita contra l'absolutisme

Tal i com els entenem actualment, el naixement dels Drets Humans s'ha d'emmarcar en la lluita contra l'absolutisme a l'Europa de l'Antic Règim caracteritzada per l'afirmació dels drets i llibertats individuals que donen pas al món contemporani. Unes lluites encaminades a laminar el poder il·limitat sobre l'esfera pública i privada que fins al moment ostenten els monarques i que incentiven un seguit de transformacions polítiques, socials i econòmiques que desemboquen, amb el pas del temps, en la configuració dels estats democràtics. D'aquesta manera, podem dir que la història dels Drets Humans evoluciona en paral·lel a la del constitucionalisme —l'organització del poder públic i la salvaguarda de les llibertats individuals—, base estatal dels drets civils i polítics, fins a la seva universalització a mitjans del segle xx.

El primer exemple de limitació dels poders d'un monarca el trobem el 1215, amb l'assumpció per part de Joan d'Anglaterra (1165-1216) de la *Magna Carta*, davant la revolta de l'aristocràcia i d'una incipient burgesia disconforme amb els constants abusos d'autoritat del sobirà. Aquest és un text antecedent de les constitucions actuals, per aquest motiu, s'utilitza el terme «carta magna» com a sinònim de constitució. A través d'aquest text, el rei Joan es compromet a crear una comissió que controli el poder reial, a assegurar una primerenca llibertat política i religiosa i a introduir un limitat principi d'*habeas corpus*, el qual permetia apel·lar les sentències reials. Així

mateix, la *Magna Carta* representa un fort impacte a l'Europa feudal amb iniciatives semblants com la *Aranybull* —*Butlla d'Or*— (1222) a Hongria o la base del constitucionalisme català, el *Privilegi General d'Aragó* signat el 1284 per Pere el Gran (1240-1285).

Malgrat aquests precedents, no és fins al segle XVII que reprenen amb força les idees impregnades a la *Magna Carta* sota l'impuls d'un creixement econòmic i demogràfic sense precedents. En aquest sentit, cal destacar les aportacions de Thomas Hobbes (1588-1679) i John Locke (1632-1704), les quals capgiren la concepció tradicional del poder i assenten les bases del contractualisme. Així, durant la primera meitat de segle, Hobbes introdueix la idea que l'Estat ha de sorgir de l'acord entre ciutadans, posant en qüestió un dels pilars fonamentals de l'absolutisme: l'origen diví del poder. Però és Locke qui a finals del segle XVII traça els principis bàsics del liberalisme, defensant els drets individuals i l'establiment d'una separació dels poders de l'Estat entre el legislatiu i el judicial per acabar amb la manca de control sobre l'autoritat dels monarques.

D'aquesta manera, l'obra de Locke esdevé cabdal per a la configuració de l'anomenada primera generació de Drets Humans en referència als drets civils i els polítics. Els drets civils —també anomenats drets liberals o d'autonomia— sorgeixen davant la necessitat de crear un àmbit d'autonomia personal en el qual el poder polític no hi pugui intervenir, alliberant l'esfera privada de l'autoritat de la monarquia. Així, es comencen a reivindicar el dret a la vida, a la llibertat personal enfront de les detencions arbitràries, a la propietat, a la llibertat religiosa, de reunió o a la llibertat d'expressió. Per la seva part, els drets polítics o democràtics parteixen de la idea que per garantir la llibertat individual no n'hi ha prou assegurant un espai d'autonomia personal, sinó que tothom ha de tenir la possibilitat de participar en la configuració d'aquest espai, en considerar que un dret només és just si és producte de la voluntat de tots. En aquest sentit, anomenem drets polítics a la llibertat d'associació, al dret al sufragi i el lliure accés a càrrecs públics, elements fonamentals per la plena participació democràtica de tots els ciutadans.

Aquesta nova concepció del poder i la llibertat troba la seva primera traducció pràctica a Anglaterra amb la redacció de la *Petition of Right* (1628), un document on els parlamentaris reivindiquen els seus drets personals i patrimonials davant la deriva absolutista de Carles I (1600-1649). Fruit de les tensions creixents entre parlamentaristes i reialistes es produeix l'anomenada Revolució anglesa (1642-1651) que té el seu punt àlgid amb l'execució del rei i la proclamació d'una república coneguda com a Commonwealth d'Anglaterra presidida de forma dictatorial per Oliver Cromwell (1599-1658).

Restaurada la monarquia pel propi Parlament el 1660 en la figura de Carles II (1630-1685), la lluita contra l'abús de poder continua amb la prohibició de l'arrest sense ordre judicial a través de l'aprovació de l'*Habeas Corpus Act* (1679), mitjançant la qual els parlamentaris cerquen protegir-se de les detencions arbitràries que fins al moment la monarquia utilitza per condicionar la seva acció política.

Més endavant, durant el regnat de Jaume II (1633-1701), es produeix una nova deriva absolutista que desemboca amb l'anomenada Revolució Gloriosa (1688) que culmina amb la deposició del rei i la coronació de la seva filla Maria II (1662-1694) condicionada a l'acceptació de la *Declaració de Drets* (1689), un contracte entre la monarquia i un poble considerat per primera vegada sobirà, que consagra els drets recollits en els textos anteriors. D'aquesta manera, la Gloriosa marca el principi de la fi de l'absolutisme.

L'impacte de la independència dels Estats Units d'Amèrica i la Revolució Francesa

Malgrat els canvis i transformacions experimentats a Anglaterra al llarg del segle XVII, aquests no tenen una continuïtat fins al darrer quart del segle XVIII quan es produeixen els principals esdeveniments que marquen l'entrada al món contemporani: la independència dels Estats Units d'Amèrica (EUA) i la Revolució Francesa (1789-1799).

La independència dels EUA té el seu origen en la lluita de les colònies britàniques a Amèrica del Nord contra la metròpoli arrel de la decisió del Parlament britànic d'augmentar els impostos sobre els colons americans per tal de sufragar les creixents despeses de l'Imperi. D'aquesta manera, s'inicien les tensions entre Gran Bretanya i uns colons que consideren vulnerats els seus drets com a ciutadans britànics, assolint el seu punt àlgid el 4 de juliol de 1776 amb la *Declaració d'Independència dels EUA* redactada per Thomas Jefferson (1743-1826).

Des del punt de vista dels Drets Humans, la *Declaració d'Independència dels EUA* pren rellevància sobretot a partir del 1791, moment en què s'hi introdueix un decàleg dels drets individuals dels ciutadans: la *Bill of Rights*. En aquest sentit, per primera vegada s'associen al text fundacional d'un estat drets com la llibertat d'expressió, d'assemblea, de culte o de garanties judicials entre d'altres.

Però si cerquem el primer antecedent del concepte actual de Drets Humans ens hem de remetre a la Revolució Francesa i a la seva aportació més important: la *Declaració dels Drets de l'Home i el Ciutadà* (1789). Els processos viscuts a França en el tombant del segle XVIII exemplifiquen a la perfecció el combat de la classe social emergent, la burgesia, contra les estructures de l'Antic Règim. I la forma com s'explicita l'equiparació de llibertats entre antigues i noves classes dominants és a través de la definició dels drets individuals i col·lectius dels ciutadans, és a dir, les persones que formen part d'una mateixa comunitat política.

D'aquesta manera, malgrat que la Declaració recull drets tan importants com la llibertat, la propietat, la seguretat o la resistència a l'opressió, cal destacar que el concepte de ciutadania està restringit a una part de la societat, com mostra el fet que les dones en resten excloses. Com a conseqüència d'aquesta situació, Olympe de Gouges (1748-1793) redacta el 1791 la *Declaració dels Drets de la Dona i la Ciutadana* on defineix les dones com a part del poble sobirà en igualtat de condicions amb els homes, text que és revocat per l'Assemblea Nacional Constituent.

D'altra banda, cal tenir en compte que el text original de la *Declaració dels Drets de l'Home i el Ciutadà* es modifica en cada etapa del procés revolucionari depenent del grup polític que ostenta el poder en cada moment. Així, amb la proclamació de la República (1793) i l'arribada al poder dels Jacobins, es redacta una nova versió de la Declaració que introdueix a l'original nous drets de caràcter social com el d'assistència, al treball o el d'educació, els quals configuraran la segona generació de Drets Humans. De la mateixa manera, amb la reacció conservadora de 1795, es redacta una tercera versió del text, la qual no únicament suprimeix les aportacions jacobines, sinó que fins i tot retrocedeix respecte el text de 1789, reduint el concepte d'igualtat de tots els homes a únicament la igualtat davant la llei.

Finalment, el cop d'Estat de 1799 de Napoleó Bonaparte (1769-1821) posa fi a la Revolució, però no aconsegueix deturar una nova concepció de la política que recull la influència dels grans pensadors del Segle de les Llums: Charles Montesquieu (1689-1755) i la divisió del poder, François Marie Arouet Voltaire (1694-1778) i el concepte de pacte social que asseguri el respecte a l'interès individual o Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) i les seves idees d'igualtat i llibertat que es reflecteixen a l'obra *El Contracte Social* (1762).

Però en l'àmbit concret dels Drets Humans, la figura del filòsof alemany Immanuel Kant (1724-1804) destaca per sobre de les altres. Basant-se en l'aplicació del racionalisme en l'ètica, Kant és el pare de conceptes tan importants per la societat actual com el de la tolerància o el respecte a la dignitat humana, valors que segons el filòsof han de guiar el comportament de les persones en la societat, esdevenint pilars fonamentals del futur sistema democràtic. Kant és una figura avançada en el temps ja que a finals del segle XVIII ja advoca en l'obra *La pau perpètua* (1795) per la creació d'una federació d'estats lliures que resolgui les disputes entre ells mitjançant el diàleg i l'acord per tal de posar fi als conflictes armats.

L'extensió dels drets civils i polítics i la reivindicació dels drets socials

Al llarg del segle XIX es consoliden de forma progressiva els ideals de la Revolució Francesa, impregnant els fonaments de la majoria d'estats liberals que es formen en aquells moments. Un període amb grans transformacions en el camp polític, econòmic i social producte de l'extensió del liberalisme i la Revolució Industrial, que suposen un lent avenç dels drets civils i polítics i l'inici de la reivindicació dels drets socials.

La configuració dels estats liberals es caracteritza per la incorporació de la burgesia al poder a través d'un acord amb l'aristocràcia fonamentat en un sistema constitucional que defineixi l'estructura, el funcionament i els límits del poder públic alhora que estableixi els drets i deures dels ciutadans. Així s'estableix un contracte que anivella les noves elits capitalistes amb l'antiga aristocràcia, però que generalment exclou la part majoritària de la societat: la classe treballadora.

En aquest sentit, la reivindicació del dret al sufragi esdevé un element cabdal per l'accés a la plena condició de ciutadania. Malgrat que les grans declaracions il·lustrades ja recullen el dret a vot, cal destacar que ho fan des d'una perspectiva restringida que només beneficia als sectors dominants. D'aquesta manera, el sufragi es veu limitat a través d'uns requisits per votar que bona part de la classe treballadora no podia complir, com per exemple establint nivells mínims d'educació o de renda. A aquesta discriminació de classe, s'hi ha de sumar l'exclusió per raó de gènere o de raça, uns límits que s'aniran laminant a partir de la segona meitat del segle XIX i que es consoliden al llarg de la primera meitat del segle XX, moment en què la majoria de països democràtics incorporen el sufragi universal.

Un altre exemple clar del difícil progrés dels drets civils i polítics el trobem amb la lluita contra l'esclavisme, malgrat l'embranchada que pren el moviment abolicionista amb l'entrada al segle XIX. De nou, Anglaterra és el país pioner en aquest àmbit, prohibint-lo el 1772, iniciativa que durant les

primeres dècades del segle XIX imiten la majoria d'estats europeus. Malgrat això, l'esclavisme continua vigent a bona part de colònies europees, les quals l'aboleixen a mesura que avança el procés de descolonització d'Amèrica. D'aquesta manera, a finals de segle l'esclavisme pràcticament s'ha declarat il·legal a la majoria d'estats d'Europa i Amèrica, però manté una important presència a Àsia i a Àfrica, on es va abolint de forma progressiva al llarg del segle XX amb la descolonització d'aquests continents.

Però al marge del lent avenç dels drets civils i polítics que hem constatat a través de l'extensió del dret a vot i l'abolició de l'esclavisme, amb l'aparició de les teories socialistes com a resposta a les desigualtats socials generades pel procés d'industrialització es comença a generar la idea que sense igualtat social no és possible la llibertat de les persones. En aquest sentit, cal destacar les aportacions de Pierre Joseph Proudhon (1809-1865) i Karl Marx (1818-1883), els quals des de perspectives diferents reivindiquen una segona generació de drets, els drets socials, sota l'argument que l'estat liberal no és capaç de garantir una societat lliure ja que no assegura la igualtat necessària perquè tothom pugui exercir plenament els drets civils i polítics.

Per tal de generar una igualtat social idònia per la plena llibertat de les persones, l'estat ha de jugar un paper actiu a l'hora de garantir a tota la seva ciutadania elements essencials com el dret a l'educació, a la salut, al subsidi d'atur, a la jubilació, a l'habitatge, al treball... D'aquesta manera, es passa del concepte d'estat liberal al d'un estat social que tingui la funció bàsica de redistribuir la riquesa, regular l'economia i recaptar els impostos necessaris per assegurar les prestacions socials que una societat lliure requereix. Un nou concepte d'estat que supera el liberal, el qual s'aplica per primera vegada amb la *Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos* (1917) —considerada la primera constitució progressista—, la *Declaració de Drets del Poble Treballador i Explotat* (1918) —base de la Constitució de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (URSS) de 1922— i la *Verfassung des Deutschen Reichs* —Constitució de la República de Weimar— (1919),

una de les més avançades del seu temps, esdevenint un model per constitucions posteriors com la de la Segona República Espanyola (1931). Malgrat això, no és fins després de la Segona Guerra Mundial que la majoria de països adopten aquest nou model d'estat.

Cal destacar que Esquerra recull el contingut bàsic dels drets civils, polítics i socials ja en la seva Declaració de Principis, redactada en la seva fundació a Barcelona el març de 1931.

La internacionalització i universalització dels Drets Humans

A la segona meitat del segle XIX s'inicia el procés d'internacionalització dels Drets Humans superant el marc constitucional dels estats que fins al moment tant sols garantia els drets a les persones d'una mateixa comunitat política. Aquest procés culmina amb la seva universalització a mitjans del segle XX amb la fundació de l'ONU, la qual situa el respecte als Drets Humans com un dels valors bàsics del nou ordre mundial.

El procés d'internacionalització està marcat per les transformacions que experimenten els conflictes armats al llarg de la segona meitat del segle XIX i que arriben al seu punt àlgid durant la Segona Guerra Mundial. En aquest sentit, les noves formes i armes de combat —molt més eficients com a conseqüència del progrés tecnològic de la Revolució Industrial— requereixen cada vegada un nombre més gran de persones mobilitzades, alhora que la població civil se'n veu molt més afectada directament. De la mateixa manera, l'impacte de les guerres a l'opinió pública va en augment a mesura que es generalitzen els mitjans de comunicació de masses.

Tots aquests canvis acaben sent determinants a l'hora d'instaurar unes pautes internacionals que regulin els conflictes armats per tal de mitigar els seus efectes sobre la vida de les persones. En aquest àmbit, cal destacar la tasca de Jean Henri Dunant (1828-1910), home de negocis suís que presència la batalla de Solferino (1859) entre l'exèrcit austríac i el franco-

piamontès en el marc de la unificació italiana (1815-1871) i, copsant la nul·la atenció que reben els ferits, organitza a la població civil per assistir a les víctimes del conflicte. De retorn a la seva Ginebra natal, Dunant relata la seva experiència en el llibre *Un Souvenir de Solferino* (1862), en el qual advoca per la creació d'una entitat internacional que vetlli per atendre als ferits de guerra. Un any després, aquest desig es fa realitat amb la creació del Comitè Internacional de la Creu Roja, amb seu a Ginebra, com a organització neutral i independent amb la missió de protegir la vida i la dignitat de les víctimes de guerra. El 1878, amb la confrontació entre l'Imperi Otomà i el Rus de rerefons, apareix la Mitja Lluna Roja, producte de l'acord del Comitè Internacional de la Creu Roja d'adoptar aquesta denominació en els països de majoria musulmana. Actualment, ambdues entitats configuren la Federació Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja (1919).

La influència d'aquesta primera experiència internacional no es fa esperar, i poc després es celebra la primera Convenció de Ginebra (1864) en la qual es signen els primers tractats entre estats amb l'objectiu d'evitar el patiment humà en les guerres donant lloc a un incipient Dret Internacional Humanitari. Al marge d'aquesta voluntat, el que és realment rellevant del Dret Internacional Humanitari és l'establiment d'unes normes d'obligat compliment pels estats i per qualsevol altre participant en un conflicte, que limiten els mètodes i els armaments militars. El contingut de la Convenció de Ginebra s'actualitza el 1906, 1929 i 1949, amb successius convenis que protegeixen els soldats, els presoners de guerra i la població civil en el marc dels conflictes armats.

Ja entrat el segle xx, l'impacte humà de la Primera Guerra Mundial —vuit milions de morts i sis milions d'invàlids— esdevé un element cabdal per recuperar el projecte de Kant de crear un organisme internacional per resoldre els conflictes entre estats evitant l'ús de la violència. D'aquesta manera, el 28 de juny de 1919 es crea a la Conferència de Pau de París la Societat de Nacions, una iniciativa britànica que en la seva reunió fundacional celebrada a Londres el 1920 aconsegueix el suport de 40 països, entre els quals no hi

són ni els EUA —en no aprovar les sancions de guerra sobre la República de Weimar— ni la URSS —com a conseqüència de la Revolució Russa—. Precisament, l'absència d'aquestes dues potències antagoniques, conjuntament amb la manca d'un exèrcit propi que assegurés la prevalença dels seus dictàmens, porten a la decadència de l'organització, la qual es dissol *de facto* en no poder impedir l'inici de la Segona Guerra Mundial.

Però si la Primera Guerra Mundial suposa la creació d'un primer intent d'organisme internacional àrbitre de la política mundial, els cinquanta milions de morts —tretze dels quals civils—, el genocidi nazi, o el llançament de les bombes nuclears nord-americanes sobre les poblacions civils d'Hiroshima i Nagasaki configuren un camí de no retorn per la internacionalització i universalització dels Drets Humans, erigits com a pilar fonamental de la pau mundial. D'aquesta manera, essent conscients dels errors que havien conduït al fracàs de la Societat de Nacions, després de la Segona Guerra Mundial s'intensifiquen els treballs per crear un organisme intergovernamental de caràcter mundial amb la finalitat de mantenir la pau, promoure la cooperació econòmica, cultural, social i humanitària, garantir la seguretat dels estats basant-se en els principis d'igualtat i autodeterminació i vetllar pel respecte als Drets Humans. Així, el 25 d'abril de 1945 té lloc la Conferència Internacional de San Francisco, la qual culmina el 24 d'octubre amb la ratificació per part de 51 estats —actualment hi estan representats 192— de la *Carta de les Nacions Unides* com a acte fundacional de l'ONU.

Una de les primeres tasques que adopta l'ONU és la d'aclarir el significat del concepte de Drets Humans, un terme generalitzat en aquells moments com a conseqüència dels horrors de la Segona Guerra Mundial i que calia regular per tal d'afrontar els judicis contra els criminals de guerra de Nuremberg i Tòquio. Així doncs, la tasca d'elaboració d'un document que establís les bases per a la convivència pacífica dels éssers humans fructifica el 10 de desembre de 1948 a París, moment en què s'aprova un text de 30 articles que recull els drets bàsics per totes les persones sense excepció: la ***Declaració Universal dels Drets Humans***.

La Carta Internacional dels Drets Humans i la tercera generació de drets

La *Declaració Universal dels Drets Humans* recull els principals drets civils, polítics i socials i suposa un pas essencial per a la seva universalització. Ara bé, el principal problema del text és que no té un caràcter vinculant, per la qual cosa el seu contingut es complementa progressivament a través de convenis i pactes internacionals, aquests sí d'obligatori compliment pels estats membres.

El procés de normativització dels Drets Humans no està absent de dificultats, sobretot per la política de blocs que confronta els EUA i la URSS en el marc de la Guerra Freda (1947-1991). En aquest sentit, els països del bloc soviètic donen major importància als drets econòmics, socials i culturals, mentre que el bloc capitalista prioritza els drets civils i polítics. Per aquest motiu, finalment s'opta per elaborar dos acords diferenciats, el **Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics** i el **Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals**, aprovats en l'Assemblea General de l'ONU celebrada a Nova York el 1966 —per això també són coneguts com a Pactes de Nova York—. Aquests dos tractats configuren, conjuntament amb la *Declaració Universal dels Drets Humans*, la *Carta Internacional dels Drets Humans* (1966), l'eina bàsica de l'ONU per a la garantia dels drets inalienables de totes les persones.

Una dificultat afegida en el procés de redacció de la *Carta Internacional dels Drets Humans* és la necessitat de recollir les reivindicacions dels nous països sorgits del procés de descolonització d'Àfrica i Àsia que s'incentiva sobretot des del final de la Segona Guerra Mundial. Unes reivindicacions marcades per la necessitat d'eleva i igualar el nivell de vida de tots els pobles en un marc de respecte i col·laboració mútua de la comunitat internacional. Així, drets com l'autodeterminació, a la independència econòmica i política, a la identitat nacional i cultural o a la cooperació internacional i regional configuren la base dels drets col·lectius dels pobles, els quals conjuntament amb els derivats de les transformacions socials experimentades durant les dècades de 1960 i 1970 —eclosió del feminisme, el pacifisme,

l'ecologisme— que aporten nous drets com els de les dones, a la pau, o al medi ambient configuren els anomenats drets de tercera generació.

Bona part dels drets de tercera generació ja es veuen reflectits en la *Carta Internacional dels Drets Humans* mentre que d'altres, com els drets de les dones, dels infants o al medi ambient necessiten tractats específics per tal de garantir la seva preservació. Amb aquesta finalitat, el 1979 s'aprova la *Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra les Dones*, el 1989 la *Convenció sobre els Drets dels Infants* i el 1997 el *Protocol de Kyoto* dins la *Convenció Marc contra el Canvi Climàtic* (1992) —en aquest darrer cas, els EUA, primera potència industrial del món, encara avui es nega a ratificar l'acord.

D'altra banda, els nous valors de la societat postindustrial que comencen a aflorar amb els canvis i transformacions experimentats en el món occidental entre 1960 i 1980 incentiven l'aparició d'un moviment en defensa dels Drets Humans configurat per diferents organitzacions que desenvolupen tasques de denúncia —com Amnistia Internacional (1961), Human Rights Watch (1988)...— o de col·laboració per evitar la seva vulneració —Oxfam (1942), Metges Sense Fronteres (1971)...—. L'important augment del nombre d'entitats i organitzacions a nivell local, nacional i internacional que treballen entorn a la preservació dels Drets Humans constata que, malgrat el procés d'universalització i institucionalització, els drets bàsics de totes les persones encara no estan garantits a tot arreu.

D'aquesta manera, la comunitat internacional s'ha vist obligada a fer un pas endavant a través de la creació d'autoritats judicials amb capacitat per jutjar la vulneració dels Drets Humans. El primer exemple de cort internacional amb aquesta finalitat el trobem amb la creació el 1959 del Tribunal Europeu de Drets Humans, amb seu a Estrasburg, encarregat de vetllar pel compliment del *Conveni Europeu de Drets Humans* (1950), un tractat aprovat pel Consell d'Europa —organització internacional nascuda el 1949 per tal de defensar els Drets Humans i les democràcies parlamentàries, la qual no s'ha de confondre amb cap organisme de la Unió Europea—, basat

en la *Declaració Universal dels Drets Humans*. Al llarg de la seva història, el Tribunal Europeu de Drets Humans ha desenvolupat una important tasca jurisprudencial, la qual ha contribuït a l'homogeneïtzació del dret intern dels diferents estats europeus. Una de les sentències del Tribunal Europeu dels Drets Humans més coneguda als Països Catalans és la condemna a l'Estat espanyol el 2004, per no investigar les tortures a quinze ciutadans catalans detinguts el 1992 acusats de col·laborar amb Terra Lliure.

La tasca iniciada pel Tribunal Europeu de Drets Humans ha incentivat la creació de corts similars a altres continents, com per exemple el Tribunal Interamericà de Drets Humans (1979) o el futur Tribunal Africà de Drets Humans —un protocol de la *Declaració Africana de Drets Humans i dels Pobles* (1981) realitzat el 1998 en preveu la creació—. Però en aquest sentit, cal destacar la iniciativa de l'ONU de crear el Tribunal Penal Internacional (1998) amb la finalitat de jutjar a les persones que cometin crims contra la humanitat —com el genocidi, l'apartheid o la tortura— molt influenciada per l'experiència de dos nous genocidis durant la primera meitat de la dècada de 1990 en els marcs de la Guerra de Bòsnia (1991-1995) —cal destacar la matança de Srebrenica de juliol de 1995, en la qual les tropes de Sèrbia assassinen a més de 8.000 bosnians— i del conflicte rwandès (1994) —es calcula que més de 800.000 tutsis moren a mans dels hutus, l'ètnia majoritària.

Per tal de perseguir els crims contra la humanitat perpetrats en aquests conflictes, l'ONU decideix crear dues corts específiques per tal de dirimir-ne les responsabilitats. D'aquesta manera, el 1993 crea el Tribunal Penal Internacional per a l'antiga Iugoslàvia, el qual ja ha endegat més de 125 processos contra criminals de guerra, entre ells l'expresident de Iugoslàvia Slobodan Milošević (1941-2006) —mort suposadament d'un atac de cor mentre estava reclòs a la presó de Scheveningen (Països Baixos) a l'espera de reprendre el judici— i el líder serbi a Bòsnia-Herzegovina, Radovan Karadžić (1945), detingut el juliol de 2008 a Belgrad. De la mateixa manera, el 1994 l'ONU crea el Tribunal Penal Internacional per Rwanda, el qual el 2005 ordena la detenció de més de 500 persones acusades de crims

contra la humanitat, de les quals només una setantena han estat lliurades a les autoritats.

Arrel d'aquestes experiències, l'ONU reprèn la idea de configurar un tribunal internacional de justícia amb caràcter permanent amb la finalitat de perseguir a les persones que perpetrin crims de guerra o contra la humanitat. Així, durant la Conferència Diplomàtica de Plenipotenciaris de les Nacions Unides sobre l'establiment d'una Cort Penal Internacional celebrada a Roma el 1998 s'aprova l'anomenat *Estatut de Roma*, l'instrument constituït del Tribunal Penal Internacional, el qual comença a funcionar el 2002 després de ser ratificat per 60 estats, el quòrum fixat perquè entri en vigor. Però aquest no és un camí senzill, i a dia d'avui algunes de les principals potències mundials com els EUA, la Xina o Rússia, així com països geoesstratègicament rellevants com Cuba o Israel encara no han subscrit l'acord de l'*Estatut de Roma*.

Més informació

ONU

www.un.org

Consell d'Europa

www.ceo.int

DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS

PARÍS 1948

PREÀMBUL

- Considerant que el reconeixement de la dignitat inherent i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana és el fonament de la llibertat, la justícia i la pau en el món,
- Considerant que el desconeixement i el menyspreu dels drets humans han originat actes de barbàrie que han ultratjat la consciència de la humanitat; i que s'ha proclamat com l'aspiració més elevada de tothom l'adveniment d'un món on els éssers humans, deslliurats del temor i la misèria, puguin gaudir de llibertat d'expressió i de creença,
- Considerant que és essencial que els drets humans siguin protegits per un règim de dret per tal que les persones no es vegin forçades, com a últim recurs, a la rebel·lió contra la tirania i l'opressió,
- Considerant també que és essencial de promoure el desenvolupament de relacions amistoses entre les nacions,
- Considerant que els pobles de les Nacions Unides han ratificat en la Carta llur fe en els drets humans fonamentals, en la dignitat i el valor de la persona humana i en la igualtat de dret d'homes i dones; i que han decidit de promoure el progrés social i millorar el nivell de vida dins d'una llibertat més àmplia,
- Considerant que els Estats membres s'han compromès a assegurar, en cooperació amb l'Organització de les Nacions Unides, el respecte universal i efectiu dels drets humans i les llibertats fonamentals,

- Considerant que una concepció comuna d'aquests drets i llibertats és de la més gran importància per al ple compliment d'aquest compromís,

L'Assemblea General

Proclama aquesta Declaració Universal de Drets Humans com l'ideal comú a assolir per a tots els pobles i nacions amb el fi que cada persona i cada institució, inspirant-se constantment en aquesta Declaració, promoguin, mitjançant l'ensenyament i l'educació, el respecte a aquests drets i llibertats i assegurin, amb mesures progressives nacionals i internacionals, el seu reconeixement i aplicació universals i efectius, tant entre els pobles dels Estats membres com entre els dels territoris sota llur jurisdicció.

ARTICLES

Article 1

Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets. Són dotats de raó i de consciència, i han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres.

Article 2

Tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició.

A més, no es farà cap distinció basada en l'estatut polític, jurídic o internacional del país o del territori al qual pertanyi una persona, tant si és independent com si està sota administració fiduciària, si no és autònom, o està sota qualsevol altra limitació de sobirania.

Article 3

Tota persona té dret a la vida, a la llibertat i a la seva seguretat.

Article 4

Ningú no serà sotmès a esclavitud o servitud: l'esclavitud i el tràfic d'esclaus són prohibits en totes llurs formes.

Article 5

Ningú no serà sotmès a tortures ni a penes o tractes cruels, inhumans o degradants.

Article 6

Tota persona té el dret arreu al reconeixement de la seva personalitat jurídica.

Article 7

Tots són iguals davant la llei i tenen dret, sense cap distinció, a igual protecció per la llei. Tots tenen dret a igual protecció contra qualsevol discriminació que violi aquesta Declaració i contra qualsevol incitació a una tal discriminació.

Article 8

Tota persona té dret a un recurs efectiu prop dels tribunals nacionals competents que l'empari contra actes que violin els seus drets fonamentals reconeguts per la constitució o per la llei.

Article 9

Ningú no serà detingut, pres o desterrat arbitràriament.

Article 10

Tota persona té dret, en condicions de plena igualtat, a ser escoltada públicament i amb justícia per un tribunal independent i imparcial, per a la determinació dels seus drets i obligacions o per a l'examen de qualsevol acusació contra ella en matèria penal.

Article 11

1. Tots els acusats d'un delictes tenen el dret que hom presumeixi la seva innocència fins que no es provi la seva culpabilitat segons la llei en un judici públic, en què hom li hagi assegurat totes les garanties necessàries per a la seva defensa.
2. Ningú no serà condemnat per actes o omissions que en el moment que varen ésser comesos no eren delictius segons el dret nacional o internacional. Tampoc no s'imposarà cap pena superior a l'aplicable en el moment de cometre el delictes.

Article 12

Ningú no serà objecte d'intromissions arbitràries en la seva vida privada, la seva família, el seu domicili o la seva correspondència, ni d'atacs al seu honor i reputació. Tothom té dret a la protecció de la llei contra tals intromissions o atacs.

Article 13

1. Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seva residència dins les fronteres de cada Estat.
2. Tota persona té dret a sortir de qualsevol país, àdhuc el propi, i a retornar-hi.

Article 14

1. En cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil en altres països i a beneficiar-se'n.
2. Aquest dret no podrà ser invocat contra una persecució veritablement originada per delictes comuns o per actes oposats als objectius i principis de les Nacions Unides.

Article 15

1. Tota persona té dret a una nacionalitat.
2. Ningú no serà privat arbitràriament de la seva nacionalitat, ni del dret de canviar de nacionalitat.

Article 16

1. Els homes i les dones, a partir de l'edat núbil, tenen dret, sense cap restricció per motius de raça, nacionalitat o religió, a casar-se i a fundar una família. Gaudiran de drets iguals pel que fa al casament, durant el matrimoni i en la seva dissolució.

2. Només es realitzarà el casament amb el lliure i ple consentiment dels futurs esposos.
3. La família és l'element natural i fonamental de la societat i té dret a la protecció de la societat i de l'Estat.

Article 17

1. Tota persona té dret a la propietat, individualment i col·lectiva.
2. Ningú no serà privat arbitràriament de la seva propietat.

Article 18

Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret inclou la llibertat de canviar de religió o de creença, i la llibertat, individualment o col·lectivament, en públic o en privat, de manifestar la seva religió o creença per mitjà de l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança.

Article 19

Tota persona té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; aquest dret inclou el de no ser molestat a causa de les pròpies opinions i el de cercar, rebre i difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà i sense límit de fronteres.

Article 20

1. Tota persona té dret a la llibertat de reunió i d'associació pacífiques.
2. Ningú no pot ser obligat a pertànyer a una associació.

Article 21

1. Tota persona té dret a participar en el govern del seu país, directament o per mitjà de representants lliurement elegits.
2. Tota persona té dret, en condicions d'igualtat, a accedir a les funcions públiques del seu país.

3. La voluntat del poble és el fonament de l'autoritat de l'Estat; aquesta voluntat ha d'expressar-se mitjançant eleccions autèntiques, que hauran de fer-se periòdicament per sufragi universal i igual i per vot secret o per altre procediment equivalent que garanteixi la llibertat del vot.

Article 22

Tota persona, com a membre de la societat, té dret a la seguretat social i a obtenir, mitjançant l'esforç nacional i la cooperació internacional, segons l'organització i els recursos de cada país, la satisfacció dels drets econòmics, socials i culturals indispensables per a la seva dignitat i el lliure desenvolupament de la seva personalitat.

Article 23

1. Tota persona té dret al treball, a la lliure elecció de la seva ocupació, a condicions equitatives i satisfactòries de treball, i a la protecció contra l'atur.
2. Tota persona, sense cap discriminació, té dret a salari igual per igual treball.
3. Tothom que treballa té dret a una remuneració equitativa i satisfactòria que assegurí per a ell i la seva família una existència conforme a la dignitat humana, completada, si cal, amb altres mitjans de protecció social.
4. Tothom té dret a constituir sindicats per a la defensa dels seus interessos i a afiliar-s'hi.

Article 24

Tota persona té dret al descans i al lleure i, particularment, a una limitació raonable de la jornada de treball i a vacances periòdiques pagades.

Article 25

1. Tota persona té dret a un nivell de vida que assegurí, per a ell i la seva família, la salut i el benestar, especialment quant a alimentació, vestir, habitatge, assistència mèdica i als serveis socials necessaris; també té dret

a la seguretat en cas d'atur, malaltia, incapacitat, viduïtat, vellesa o altra manca de mitjans de subsistència independent de la seva voluntat.

2. La maternitat i la infantesa tenen dret a una cura i a una assistència especials. Tots els infants, nascuts d'un matrimoni o fora d'un matrimoni, gaudeixen d'igual protecció social.

Article 26

1. Tota persona té dret a l'educació. L'educació serà gratuïta, si més no, en la instrucció elemental i fonamental. La instrucció elemental serà obligatòria. L'ensenyament tècnic i professional es posarà a l'abast de tothom, i l'accés a l'ensenyament superior serà igual per a tots en funció dels mèrits respectius.
2. L'educació tendirà al ple desenvolupament de la personalitat humana i a l'enfortiment del respecte als drets humans i a les llibertats fonamentals; promourà la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i grups ètnics o religiosos, i fomentarà les activitats de les Nacions Unides per al manteniment de la pau.
3. El pare i la mare tenen dret preferent d'escollir la mena d'educació que serà donada als seus fills.

Article 27

1. Tota persona té dret a participar lliurement en la vida cultural de la comunitat, a gaudir de les arts i a participar i beneficiar-se del progrés científic.
2. Tota persona té dret a la protecció dels interessos morals i materials derivats de les produccions científiques, literàries o artístiques de què sigui autor.

Article 28

Tota persona té dret a un ordre social i internacional en què els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració puguin ser plenament efectius.

Article 29

1. Tota persona té deures envers la comunitat, ja que només en aquesta li és possible el lliure i ple desenvolupament de la seva personalitat.
2. En l'exercici dels drets i les llibertats, tothom estarà sotmès només a les limitacions establertes per la llei i únicament amb la finalitat d'assegurar el reconeixement i el respecte deguts als drets i llibertats dels altres i de complir les justes exigències de la moral, de l'ordre públic i del benestar general en una societat democràtica.
3. Aquests drets i llibertats mai no podran ser exercits en oposició als objectius i principis de les Nacions Unides.

Article 30

Res en aquesta Declaració no podrà interpretar-se en el sentit que doni cap dret a un Estat, a un grup o a una persona a emprendre activitats o a realitzar actes que tendeixin a la supressió de qualsevol dels drets i llibertats que s'hi enuncien.

* Text aprovat per l'Assemblea General de les Nacions Unides reunida a París el 10 de desembre de 1948.

PACTE INTERNACIONAL DELS DRETS CIVILS I POLÍTICS

NOVA YORK 1966

PREÀMBUL

Els Estats part en aquest Pacte,

- Considerant que d'acord amb els principis proclamats a la Carta de les Nacions Unides, el reconeixement de la dignitat inherent i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana és el fonament de la llibertat, la justícia i la pau al món,
- Reconeixent que aquests drets deriven de la dignitat inherent a la persona humana,
- Reconeixent que, d'acord amb la Declaració Universal dels Drets Humans, només es pot realitzar l'ideal de l'ésser humà lliure, alliberat del temor i de la misèria si es creen condicions que permetin a cada persona gaudir dels seus drets econòmics, socials i culturals i també dels seus drets civils i polítics,
- Considerant que la Carta de les Nacions Unides imposa als Estats l'obligació de promoure el respecte universal i l'observança dels drets i de les llibertats humanes,
- Adonant-se que l'individu, pel fet de tenir deures envers els altres individus i envers la comunitat a la qual pertany, té la responsabilitat de maldar pel foment i l'observança dels drets reconeguts en aquest Pacte,

Convenen en els articles següents:

PART I

Article 1

1. Tots els pobles tenen dret a l'autodeterminació. En virtut d'aquest dret determinen lliurement el seu estatut polític i procuren també pel seu desenvolupament, econòmic, social i cultural.
2. Tots els pobles poden, per a les seves pròpies finalitats, disposar lliurement de llurs riqueses i de llurs recursos naturals sense perjudicar, però, cap de les obligacions que sorgeixen de la cooperació econòmica internacional basada en un principi de benefici recíproc, i també del dret internacional. En cap cas, un poble no pot ser privat dels seus mitjans de subsistència.
3. Els Estats part en aquest Pacte, incloent-hi aquells que tenen responsabilitat d'administrar territoris no autònoms, i territoris en fideïcomís, promouran l'exercici del dret a l'autodeterminació i respectaran aquest dret d'acord amb les disposicions de la Carta de les Nacions Unides.

PART II

Article 2

1. Cada Estat part en el present Pacte es compromet a respectar i assegurar a tots els individus de dins del seu territori i subjectes a la seva jurisdicció els drets reconeguts en el present Pacte, sense cap mena de distinció com ara raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política, ni de cap altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició social.
2. Cada Estat part en el present Pacte es compromet a adoptar, segons els seus procediments constitucionals i les disposicions d'aquest Pacte, totes les mesures oportunes per dictar les disposicions legislatives o d'un altre ordre que fossin necessàries per fer efectius els drets reconeguts en aquest Pacte quan encara no quedin garantits per disposicions legislatives o d'un altre ordre.
3. Cada Estat part en aquest Pacte es compromet:
 - a) A assegurar que tota persona, els drets o les llibertats de la qual, reconeguts en aquest Pacte, hagin estat violats, podrà interposar un recurs efectiu encara que aquesta violació l'hagin comesa persones que exerceixen funcions socials.
 - b) A assegurar que tota persona que interposi aquest recurs hi tindrà el seu dret determinat per una autoritat competent judicial, administrativa o legislativa, o per qualsevol altra autoritat competent prevista pel sistema legal de l'Estat, i a exercir les possibilitats de recurs judicial.
 - c) A assegurar que les autoritats competents compliran les decisions que s'hagin declarat procedents en el recurs.

Article 3

Els Estats part en el present Pacte es comprometen a assegurar el mateix dret als homes i les dones a gaudir de tots els drets polítics i civils disposats en aquest Pacte.

Article 4

1. En situacions d'emergència pública que amenacin la vida de la nació, i l'existència de les quals s'hagués proclamat oficialment, els Estats part en aquest Pacte poden adoptar mesures que suspenguin les seves obligacions concretes en aquest Pacte en l'abast estrictament requerit per les exigències de la situació, sempre que aquestes no siguin incompatibles amb les altres obligacions que imposa el dret internacional i no impliquin discriminació fundada únicament en motiu de raça, de color, de sexe, d'idioma, de religió o d'origen social.
2. Cap suspensió dels articles 6,7,8 (paràgrafs 1 i 2), 11, 15, 16 i 18 pot ser feta sobre la base d'aquesta disposició.
3. Tots els Estats part en aquest Pacte que facin ús del dret de suspensió han d'informar immediatament els altres Estats part en aquest Pacte, per conducte del Secretari general de les Nacions Unides, de les disposicions, l'aplicació de les quals hagin suspès, i dels motius pels quals les hagin suspeses. S'haurà de fer una nova comunicació pel mateix conducte en la data en què s'hagi acabat la suspensió.

Article 5

1. Res en aquest Pacte no pot ser interpretat en el sentit de reconèixer cap dret a un Estat, grup o individu, perquè pugui emprendre activitats o realitzar actes encaminats a la destrucció, de qualsevol dels drets o llibertats que hi queden reconeguts o a la seva limitació en mesura major de la que es preveu en aquest Pacte.
2. No s'hauran d'admetre restriccions o menyscabaments a cap dels drets humans fonamentals reconeguts o vigents en un país en virtut de lleis,

convencions, reglaments o costums, amb el pretext que aquest Pacte no els reconeix, o que els reconeix en menor mesura.

PART III

Article 6

1. El dret a la vida és inherent a la persona humana. Aquest dret ha de ser protegit per la llei. Ningú no podrà ser privat de la vida arbitràriament.
2. En els països que no hagin abolit la pena capital, solament es podrà imposar la pena de mort pels més greus delictes i d'acord amb les lleis que estiguin en vigor quan es cometi el delicte i que no siguin contràries a les disposicions d'aquest Pacte ni a la Convenció per a la prevenció i la sanció del delicte de genocidi. Aquesta pena solament es podrà imposar complint una sentència definitiva d'un tribunal competent.
3. Quan la privació de la vida constitueixi un delicte de genocidi, s'ha d'entendre que res en aquest article autoritza els Estats part a incomplir obligacions assumides en virtut de les disposicions de la Convenció per a prevenció i la sanció del delicte de genocidi.
4. La persona condemnada a mort té el dret de sol·licitar l'indult o la commutació de la pena. L'amnistia, l'indult o la commutació de la pena capital poden ser concedits en tots els casos.
5. No s'imposa la pena de mort pels delictes comesos per persones menors de 18 anys, ni per dones gràvides.
6. Res en aquest article pot ser invocat per un Estat part en aquest Pacte, per retardar o impedir l'abolició de la pena capital.

Article 7

Ningú no pot ser sotmès a tortura o a penes o tractes cruels, inhumans o degradants. En particular, ningú no pot ser sotmès sense el seu lliure consentiment a experiments mèdics o científics.

Article 8

1. Ningú no serà sotmès a l'esclavitud; l'esclavitud i el tràfic d'esclaus queden prohibits en totes les seves formes.
2. Ningú no serà sotmès a servitud.
3.
 - a) Ningú no serà constret a executar un treball forçat ni obligat
 - b) El paràgraf 3r no pot ser interpretat en el senti de prohibir, en els països en els quals certs delictes poden ser castigats amb la pena d'emprisonament acompanyada de treballs forçats, el compliment d'una pena de treballs forçats imposada per un tribunal competent.
 - c) Per als efectes d'aquest paràgraf no es consideren «treballs forçats o obligatoris».
 - i) Els treballs o serveis que, a part els al·ludits en l'incís b), s'exigeixin normalment d'una persona emprisonada en virtut d'una decisió judicial dictada legalment, o d'una persona que havent estat emprisonada en virtut d'aquesta decisió estigui en llibertat condicional.
 - ii) El servei de caràcter militar, i en els països on s'accepta l'objecció de consciència, el servei nacional que hagin d'acomplir d'acord amb la llei els objectors de consciència.
 - iii) El servei imposat en casos d'emergència o calamitat que amenci la vida o el benestar de la comunitat.
 - iv) El treball o servei que formi part de les obligacions cíviques normals.

Article 9

1. Tothom té el dret a la llibertat i a la seguretat personal. Ningú no pot ésser sotmès a detenció o emprisonament arbitraris. Ningú no pot

ser privat de la seva llibertat excepte per causes fixades per la llei, i d'acord amb el procediment que aquesta estableixi.

2. Tota persona detinguda ha de ser informada en el mateix moment de la seva detenció de les raons d'aquesta i li serà notificada immediatament l'acusació.
3. Tota persona detinguda o empresonada per una acusació penal ha de ser conduïda immediatament davant un jutge o algun altre funcionari autoritzat per la llei a exercir les funcions judicials, i té el dret a ésser jutjada en un termini raonable o a ésser alliberada. L'empresonament preventiu de les persones que hagin de ser jutjades no serà la regla general però la seva llibertat pot estar subordinada a garanties que assegurin la seva compareixença en l'acte del judici, o en qualsevol altre moment de les diligències processals i en el moment de la decisió judicial.
4. Tota persona privada de llibertat per detenció o empresonament, té el dret a recórrer davant un tribunal, a fi que aquest decideixi, en el termini més breu possible, sobre la legalitat de l'empresonament, i ordeni el seu alliberament si l'empresonament fos il·legal.
5. Tota persona que hagi estat víctima d'una detenció o d'un empresonament il·legal té el dret efectiu a una reparació.

Article 10

1. Tota persona privada de llibertat ha de ser tractada humanament i amb respecte a la dignitat inherent a la persona humana.
2.
 - a) Els processats han d'estar separats dels condemnats llevat de circumstàncies excepcionals i han de ser sotmesos a un tractament diferent adequat a la condició de persona no condemnada.
 - b) Els menors processats han d'estar separats dels adults i han de ser conduïts el més ràpidament possible davant els tribunals de justícia.

3. El règim penitenciari ha de consistir en un tractament, la finalitat essencial del qual ha de ser reformar i rehabilitar socialment els penats. Els delinqüents menors d'edat han de ser separats dels adults i han de ser sotmesos a un tractament adequat a la seva edat i condició jurídica.

Article 11

Ningú no pot ser empresonat únicament pel fet de no poder complir una obligació contractual.

Article 12

1. Tota persona que es trobi legalment en el territori d'un Estat, té el dret de circular-hi lliurement i d'escollir-hi la seva residència.
2. Tota persona té el dret de sortir lliurement de qualsevol país, incloent-hi el seu.
3. Els drets damunt dits no poden ser objecte de restriccions, llevat de les previstes per la llei, les que siguin necessàries per protegir la seguretat nacional, l'ordre públic, la salut o la moral públiques o els drets i les llibertats d'altres, i que siguin compatibles amb els altres drets reconeguts en aquest Pacte.
4. Ningú no pot ser arbitràriament privat del dret d'entrar en el propi país.

Article 13

L'estranger que s'estigui legalment en el territori d'un Estat part en aquest Pacte, solament podrà ser-ne expulsat pel compliment d'una decisió adoptada d'acord amb la llei i, excepte que raons imperioses de seguretat nacional requereixin el contrari, es permetrà a aquest estranger que exposi els seus motius contra la seva expulsió, i a sotmetre el seu cas a revisió davant l'autoritat competent o bé davant la persona o les persones designades especialment per aquesta autoritat competent, i fer-se representar davant d'elles.

Article 14

1. Totes les persones són iguals davant els jutjats i els tribunals de justícia. Cada persona té el dret a ésser escoltada públicament i amb les degudes garanties, per un tribunal competent, independent i imparcial, establert per la llei en la substanciació de qualsevol acusació de caràcter penal formulada contra ella, o per determinar els seus drets i obligacions de caràcter civil. La premsa i el públic poden ser exclosos, totalment o parcialment, del judici per consideracions de moral, d'ordre públic o de seguretat nacional en una societat democràtica, o quan ho requereixi l'interès de la vida privada dels interessats, o en la mesura estrictament necessària segons l'opinió del tribunal, quan, per circumstàncies especials de l'assumpte, la publicitat pogués perjudicar l'interès de la justícia; però totes les sentències penals o contencioses seran públiques excepte quan l'interès dels menors d'edat exigeixi el contrari, o en actuacions de plets matrimonials o de tutela de menors.
2. Tota persona acusada d'un delictes té el dret a la presumpció d'innocència fins que no sigui provada la seva culpabilitat d'acord amb la llei.
3. En el procés de determinació de la responsabilitat criminal, la persona acusada té dret amb plena igualtat, a les garanties mínimes següents:
 - a) Ha de ser informada immediatament i de manera detallada en un idioma que compregui, de la naturalesa i la causa de l'acusació formulada contra ella.
 - b) De disposar del temps i dels recursos adequats per a la preparació de la seva defensa i per comunicar-se amb un defensor escollit per ell.
 - c) De ser jutjada sense dilacions indegudes
 - d) De ser present en el procés i de defensar-se personalment o de ser assistida per un defensor escollit per ella i de ser informada, si no tingués defensor, del dret a tenir-ne, i sempre que l'interès de la justícia ho exigís, que se li nomenés defensor d'ofici, gratuïtament si no disposés de recursos per pagar-lo.
 - e) D'interrogar o fer interrogar els testimonis contra ella, i d'obtenir la compareixença i l'interrogatori dels testimonis a favor seu, i que

- siguin interrogats en les mateixes condicions que els testimonis contra ella.
- f) D'ésser assistida gratuïtament per un intèrpret si no comprèn o no parla l'idioma en el qual s'expressa el tribunal.
 - g) De no ser compel·lida a declarar en contra seu ni de declarar-se culpable.
4. En el cas dels menors d'edat, el procediment a efectes penals ha de tenir en compte aquesta circumstància i la importància de promoure la seva rehabilitació social.
 5. Tota persona culpable d'un delicte tindrà el dret que la sentència condemnatòria i la pena imposada siguin sotmeses a un tribunal superior d'acord amb la llei.
 6. Quan una persona ha estat condemnada per un delicte i posteriorment la sentència ha estat revocada o bé ha estat indultada per raó que s'hagi produït o descobert un fet probatori de la comissió d'un error judicial, la persona que hagi sofert una pena pel resultat d'aquesta sentència haurà de ser indemnitzada d'acord amb la llei, llevat que es demostrï que li és imputable en tot o en part la no revelació oportunament del fet desconegut.
 7. Ningú no pot ser jutjat ni punit per un delicte pel qual ja hagi estat condemnat o absolt per una sentència d'acord amb la llei i el procediment penal de cada país.

Article 15

1. Ningú no pot ser condemnat per actes o omissions que no constituïen un delicte en el moment de cometre'ls, segons el dret nacional o internacional. Tampoc no es pot aplicar una pena més greu que l'aplicable en el moment de cometre's el delicte. Si posteriorment que s'hagi comès el delicte la llei disposa la imposició d'una pena més lleu, el delinqüent se'n beneficiarà.

2. Res en aquest article no s'oposa al judici ni a la condemna d'una persona per actes o omissions que en el moment de cometre'ls, fossin delictius segons els principis generals del dret reconeguts per la comunitat internacional.

Article 16

Tothom té el dret, a tot arreu, al reconeixement de la seva personalitat jurídica.

Article 17

1. Ningú no pot ser objecte d'ingerències arbitràries o il·legals en la seva vida privada, en la seva família, en el seu domicili o en la seva correspondència, ni d'atacs il·legals contra el seu honor o la seva reputació.
2. Tothom té dret a la protecció de la llei contra aquestes ingerències o aquests atacs.

Article 18

1. Tothom té el dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió. Aquest dret inclou la llibertat de tenir o d'adoptar la religió i les creences de la seva tria i també la llibertat de manifestar-les, individualment o en comunitat amb els altres, tant en públic com en privat, per mitjà del culte, l'observança, la pràctica i l'ensenyament.
2. Ningú no pot ser objecte de mesures coercitives que puguin menyscabar la llibertat de tenir o d'adoptar la religió o les creences de la seva tria.
3. La llibertat de manifestar la pròpia religió o les pròpies creences, només pot ser subjecta a les limitacions prescrites per la llei que siguin necessàries per protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públics, o els drets i les llibertats fonamentals dels altres.

4. Els Estats part en aquest Pacte, es comprometen a respectar la llibertat dels pares o, quan s'escaigui, la dels tutors legals, per garantir que els fills rebin l'educació religiosa o moral d'acord amb les pròpies conviccions.

Article 19

1. Tothom té dret a mantenir opinions sense ingerències.
2. Tothom té dret a la llibertat d'expressió; aquest dret inclou la llibertat de buscar, rebre i difondre informacions i idees de tot tipus, sense consideracions de fronteres, tant si és de forma oral o escrita o de forma impresa o artística, o qualsevol altre el procediment triat.
3. L'exercici del dret previst en el paràgraf 2 d'aquest article comporta deures i responsabilitats especials. Per tant, pot quedar subjecte a certes restriccions, però aquestes hauran d'estar fixades expressament per la llei i ser necessàries:
 - a) Per al respecte dels drets o de la reputació d'altri.
 - b) Per a la protecció de la seguretat nacional, l'ordre públic o la salut i la moral públiques.

Article 20

1. Tota la propaganda a favor de la guerra ha de ser prohibida per la llei.
2. Totes les apologies d'odi nacional, racial o religiós que incitin a la discriminació o a l'hostilitat o a la violència han de ser prohibides per la llei.

Article 21

Es reconeix el dret de reunió pacífica. L'exercici d'aquest dret només pot quedar subjecte a les restriccions previstes per la llei en una societat democràtica, quan siguin necessàries per a la seguretat nacional, la seguretat pública o l'ordre públic o per protegir la salut o la moral públiques o la protecció dels drets i llibertats dels altres.

Article 22

1. Tothom té el dret d'associar-se lliurement amb altres, incloent-hi el dret de fundar sindicats i d'afiliar-s'hi per a la protecció dels seus interessos.
2. L'exercici d'aquest dret només pot quedar subjecte a les limitacions previstes per la llei en una societat democràtica, quan siguin necessàries per a la seguretat nacional, la seguretat pública o l'ordre públic, o per protegir la salut o la moral públiques o la protecció dels drets i les llibertats dels altres. Aquest article no impedeix que s'imposin restriccions legals en l'exercici d'aquest dret quan es tracti de les forces armades i de la policia.
3. Res en aquest article no autoritza els Estats part en el Conveni de l'Organització Internacional del Treball de l'any 1948, relatiu a la llibertat sindical i a la protecció del dret de sindicació, a adoptar mesures legislatives que puguin menyscar les garanties previstes, ni a aplicar la llei de manera que puguin menyscar aquestes garanties.

Article 23

1. La família és la unitat de grup natural i fonamental de la societat, i té dret a la protecció de la societat i de l'Estat.
2. Es reconeix el dret de l'home i de la dona en edat núbil a casar-se i a fundar una família.
3. El matrimoni no es pot celebrar sense el lliure i ple consentiment dels contraents.
4. Els Estats part en aquest Pacte han d'adoptar les mesures apropiades per assegurar la igualtat de drets i de responsabilitats dels esposos en el matrimoni, durant el matrimoni i en la seva dissolució. En el cas de dissolució, s'han d'adoptar disposicions per a la protecció necessària dels fills.

Article 24

1. Tots els infants tenen el dret, sense discriminació de raça, de color, de sexe, d'idioma, de religió, d'origen nacional o social, de posició econòmica o de naixement, a mesures de protecció que la seva condició de menor requereix, tant per part de la família, com de la societat i de l'Estat.
2. Tots els infants han de ser inscrits immediatament després de néixer i han de tenir un nom.
3. Tots els infants tenen el dret d'adquirir una nacionalitat.

Article 25

Tots els ciutadans gaudeixen, sense cap distinció de les esmentades a l'article 2 i sense restriccions indegudes, dels següents drets i oportunitats:

- a) De participar en la direcció dels assumptes públics directament o per mitjà de representants elegits lliurement.
- b) De votar i escollir en eleccions periòdiques i autèntiques realitzades per sufragi universal i igual i per votació secreta que garanteixi la lliure expressió de la voluntat dels electors.
- c) De tenir accés, en condicions generals d'igualtat, a les funcions públiques del seu país.

Article 26

Tothom és igual davant la llei i té el dret, sense cap discriminació, a igual protecció de la llei. En aquest respecte la llei ha de prohibir totes les discriminacions i ha de garantir a tothom una protecció igual i efectiva contra qualsevol discriminació per motius de raça, de color, de sexe, d'idioma, de religió, d'opinió política o d'una altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició social.

Article 27

En els Estats on existeixen minories ètniques, religioses o lingüístiques no es pot negar a les persones que pertanyin a aquestes minories el dret que els pertoca en comú amb els altres membres del seu grup, a tenir la seva

pròpia vida cultural, a professar i a practicar la seva pròpia religió i a fer ús del propi idioma.

PART IV

Article 28

1. S'estableix un Comitè de Drets Humans (d'ara endavant anomenat en aquest Pacte el Comitè). El componen divuit membres i acompleixen les funcions assenyalades més endavant.
2. El Comitè, el componen nacionals dels Estats part en aquest Pacte, i han d'ésser persones de gran integritat moral i de reconeguda competència en matèria de drets humans. Es considerarà la utilitat que hi participin persones que tinguin una experiència jurídica.
3. Els membres del Comitè han de ser elegits i exerciran llurs funcions a títol personal.

Article 29

1. Els membres del Comitè han de ser elegits per votació secreta d'una llista de persones que compleixin les condicions previstes en l'article 28, i que siguin proposades per a aquesta finalitat pels Estats part en aquest Pacte.
2. Cada Estat part en aquest Pacte no pot proposar més de dues persones. Aquestes persones han d'ésser nacionals de l'Estat que les proposi.
3. Una persona pot ser proposada més d'una vegada.

Article 30

1. L'elecció inicial s'ha de celebrar, a tot estirar, sis mesos després de la data en que entri en vigor aquest Pacte.
2. Amb el mínim de quatre mesos abans de la data de l'elecció del Comitè, sempre que no sigui una elecció per cobrir un lloc vacant, declarat d'acord amb l'article 34, el Secretari General de les Nacions Unides ha d'invitar per escrit els Estats part en aquest Pacte a presentar els seus candidats pel Comitè, en el termini de tres mesos.
3. El Secretari General ha de preparar una llista per ordre alfabètic dels candidats que hagin estat presentats, amb la indicació dels Estats part que els hagin proposats, i l'ha de comunicar als Estats part en aquest Pacte no més tard d'un mes abans de la data de cada elecció.
4. L'elecció dels membres del Comitè se celebrarà en una reunió dels Estats part en aquest Pacte convocada pel Secretari General de les Nacions Unides a la seu de l'organització. En aquesta reunió, en la qual el quòrum estarà constituït per les dues terceres parts dels Estats part en aquest Pacte, seran elegits membres del Comitè els candidats que obtinguin el major nombre de vots, i la majoria absoluta dels vots dels representants dels Estats part presents i que votin.

Article 31

1. El Comitè no pot incloure més d'un nacional del mateix Estat.
2. En l'elecció del Comitè s'ha de tenir en compte una distribució geogràfica equitativa dels membres i de la representació de les diverses formes de civilització i dels principals sistemes jurídics.

Article 32

1. Els membres del Comitè s'han d'elegir per un termini de quatre anys. Poden ser reelegits si es presenta novament la seva candidatura. No-

gensmenys els mandats de nou dels membres elegits a la primera elecció expiren al cap de dos anys. Immediatament després de la primera elecció, el President de la reunió al·ludida en el paràgraf 4 de l'article 30 designarà per sorteig els noms d'aquests nou membres.

2. Les eleccions que se celebrin en expirar el mandat es faran d'acord amb els articles precedents d'aquesta part d'aquest Pacte.

Article 33

1. Si els membres del Comitè acorden unànimement que un membre del Comitè ha cessat en l'exercici de les seves funcions per una causa que no sigui l'absència de caràcter temporal, el President del Comitè ha de notificar aquest fet al Secretari General de les Nacions Unides, el qual ha de declarar vacant el lloc d'aquest membre.
2. En cas de defunció o de renúncia d'un dels membres de Comitè, el President ho ha de notificar immediatament al Secretari General de les Nacions Unides, el qual ha de declarar vacant el lloc des de la data de la defunció o des de la data en què la renúncia sigui efectiva.

Article 34

1. Quan sigui declarada una vacant d'acord amb l'article 33, i si el mandat del membre que ha d'ésser substituït no expira dins dels sis mesos següents a la declaració de la vacant, el Secretari General de les Nacions Unides ho haurà de notificar a cadascun dels Estats part en aquest Pacte, els quals per cobrir la vacant poden presentar candidats en el termini de dos mesos d'acord amb el que disposa el paràgraf 2 de l'article 29.
2. El Secretari General haurà de preparar una llista per ordre alfabètic dels candidats designats d'aquesta manera i la comunicarà als Estats part en aquest Pacte. L'elecció per cobrir la vacant es farà d'acord amb les disposicions pertinents d'aquesta part del Pacte.

3. Tot membre del Comitè elegit per cobrir una vacant declarada d'acord amb l'article 33, l'ha d'ocupar tot el temps que resta del mandat del membre que va deixar vacant el lloc en el Comitè, d'acord amb les previsions d'aquest article.

Article 35

Els membres del Comitè, amb l'aprovació de l'Assemblea General de les Nacions Unides, percebran emoluments del fons de les Nacions Unides, de manera i en les condicions que l'Assemblea General determini tenint en compte la importància de les funcions del Comitè.

Article 36

El Secretari General de les Nacions Unides haurà de proporcionar el personal i els serveis necessaris per a l'eficaç funcionament del Comitè en virtut d'aquest Pacte.

Article 37

1. El Secretari General de les Nacions Unides ha de convocar la primera reunió del Comitè a la seu de les Nacions Unides.
2. Després de la primera reunió, el Comitè es reunirà totes les ocasions previstes pel reglament.
3. El Comitè s'ha de reunir normalment a la seu de les Nacions Unides, o a l'oficina de les Nacions Unides a Ginebra.

Article 38

Abans de començar les seves funcions, els membres del Comitè hauran de declarar solemnement i en sessió pública del Comitè que actuaran amb imparcialitat i consciència.

Article 39

1. El Comitè ha d'escollir la seva Mesa per un termini de dos anys. Els membres de la Mesa poden ser reelegits.

2. El Comitè ha d'establir el seu propi reglament, en el qual, i entre altres coses, ha de disposar que:
 - a) El quòrum es constitueix amb dotze membres.
 - b) Les decisions del Comitè es prenen per majoria de vots dels membres presents.

Article 40

1. Els Estats part en aquest Pacte es comprometen a presentar informes de les mesures que hagin adoptat i que donin efecte als drets reconeguts en el Pacte, i dels progressos que s'hagin realitzat en el gaudi d'aquests drets.
 - a) En el termini d'un any d'ençà de la data d'entrada en vigor d'aquest Pacte referent als Estats part interessats.
 - b) Posteriorment, cada vegada que el Comitè ho demani.
2. Tots els informes s'han de presentar al Secretari General de les Nacions Unides, el qual els ha de trametre al Comitè perquè els examini. Els informes han d'assenyalar els factors i les dificultats, si n'hi ha, que afectin l'aplicació d'aquest Pacte.
3. El Secretari General, després de consultar amb el Comitè, pot trametre, als organismes especialitzats interessats, còpies de la part de l'informe en l'àmbit de la seva competència.
4. El Comitè ha d'estudiar els informes presentats pels Estats part en aquest Pacte. Ha de trametre els seus informes i els comentaris que consideri oportuns als Estats part. El Comitè també pot trametre al Consell Econòmic i Social aquests comentaris juntament amb les còpies dels informes que hagi rebut dels Estats part en aquest Pacte.
5. Els Estats part en aquest Pacte poden presentar al Comitè observacions de qualsevol comentari que es faci, d'acord amb el paràgraf 4 d'aquest article.

Article 41

1. Quant a aquest article, cada Estat part en aquest Pacte pot declarar, en qualsevol moment, que reconeix la competència del Comitè per rebre i examinar les comunicacions en què un Estat part al·legui que un altre Estat part no compleix les obligacions imposades per aquest Pacte. Les comunicacions fetes en virtut d'aquest article només es poden admetre i examinar si són presentades per un Estat part que hagi fet una declaració en la qual reconegui la competència del Comitè respecte a ell mateix. El Comitè no admet cap comunicació referent a un Estat part que no hagi fet aquesta declaració. Les comunicacions rebudes en virtut d'aquest article es tramitaran d'acord amb el procediment següent:
 - a) Si un Estat part en aquest Pacte considera que un altre Estat part no compleix les provisions d'aquest Pacte, pot presentar aquest assumpte a l'atenció de l'Estat part per mitjà d'una comunicació escrita. En un termini de tres mesos des que hagi rebut la comunicació, l'Estat destinatari haurà de proporcionar a l'Estat que li hagi enviat la comunicació una explicació o qualsevol altra declaració per escrit que aclareixi l'assumpte, la qual ha d'incloure, en la mesura que sigui possible i pertinent, una referència als procediments interns i als recursos adoptats, en tràmit o que es puguin utilitzar en l'assumpte.
 - b) Si l'assumpte no es resol satisfactòriament pels dos Estats part interessats en un termini de sis mesos des que l'Estat destinatari hagi rebut la primera comunicació, qualsevol dels dos Estats part interessats té el dret de sotmetre'l al Comitè, amb una notificació dirigida al Comitè i a l'altre Estat.
 - c) El Comitè ha de conèixer de l'assumpte que se li sotmeti només després d'haver-se assegurat que s'han interposat i s'han exhaurit en l'assumpte tots els recursos de la jurisdicció interna de què es pugui disposar, d'acord amb els principis del dret internacional generalment admesos. No s'aplica aquesta regla quan la tramitació d'aquests recursos s'ajorni injustificadament.

- d) El Comitè celebra les sessions a porta tancada quan examini les comunicacions previstes en aquest article.
- e) En reserva de les disposicions de l'incís c), el Comitè ha d'oferir els seus bons oficis als Estats part interessats, a fi i efecte d'arribar a una solució amistosa fundada en el respecte dels drets humans i de les llibertats fonamentals reconegudes en aquest Pacte.
- f) En l'assumpte que se li sotmeti el Comitè pot demanar als Estats part, a què fa referència l'incís b), que facilitin qualsevol informació pertinent.
- g) Els Estats part interessats, a què es refereix l'incís b), tenen el dret d'ésser representats quan s'examini l'assumpte en el Co-mitè, i a presentar exposicions verbals o per escrit, o d'ambdues maneres.
- h) El Comitè, dins els dotze mesos següents a la data de la recepció de la notificació al·ludida en l'incís b) ha de presentar un informe en el qual:
 - i) Si s'ha arribat a una solució com aquella a la qual al·ludeix l'incís e), s'ha de limitar a una breu exposició dels fets i de la solució aconseguida.
 - ii) Si no s'ha arribat a una solució com aquella a la qual al·ludeix l'incís e), s'ha de limitar a una breu exposició dels fets i ha d'afegir les exposicions escrites i les actes de les exposicions verbals que hagin fet els Estats part interessats.

En cada assumpte s'ha d'enviar l'informe als Estats part interessats.

2. Les disposicions d'aquest article entren en vigor quan deu Estats part en aquest Pacte hauran fet les declaracions al·ludides en el paràgraf 1 d'aquest article. D'aquestes declaracions, els Estats part n'hauran de fer dipositar el Secretari General de les Nacions Unides, el qual n'haurà de trametre còpies als altres Estats part. Tota declaració es pot retirar en qualsevol moment mitjançant una notificació adreçada al Secretari General. El fet de retirar-les no serà obstacle per examinar qualsevol assumpte objecte d'una comunicació que ja hagi estat tramesa en virtut

d'aquest article; no es pot admetre cap més comunicació d'un Estat part quan el Secretari General de les Nacions Unides hagi rebut la notificació que es retira la declaració, llevat que l'Estat part interessat hagi fet una nova declaració.

Article 42

1. a) Si un assumpte tramès al Comitè d'acord amb l'article 41 no es resol a satisfacció dels Estats part interessats, el Comitè, amb el consentiment previ dels Estats part interessats, pot designar una Comissió Especial de Conciliació (denominada des d'ara la Comissió). Els bons oficis d'aquesta Comissió s'han de posar a disposició dels Estats part interessats, per, mitjançant la seva intervenció, intentar d'arribar a una solució amistosa basada en el respecte d'aquest Pacte.
b) La Comissió es compon de cinc persones acceptades pels Estats part interessats. Si, transcorreguts tres mesos, els Estats part no es posen d'acord pel què fa a la composició de la totalitat o d'una part de la Comissió, els membres de la Comissió sobre els quals no s'hagi assolit acord seran elegits pel Comitè entre els seus membres per votació secreta i per majoria de dues terceres parts.
2. Els membres de la Comissió han d'exercir les seves funcions a títol personal. No poden ser nacionals dels Estats part interessats, de cap Estat que no sigui participant en aquest pacte, ni de cap Estat part que no hagi fet la declaració prevista a l'article 41.
3. La Comissió ha d'escollir el seu President i aprovar el seu reglament.
4. Les reunions de la Comissió es fan normalment a la seu de les Nacions Unides o a l'oficina de les Nacions Unides de Ginebra. Tanmateix, es poden fer en qualsevol altre lloc escaient que la Comissió acordi després d'haver consultat amb el Secretari General de les Nacions Unides i amb els Estats part interessats.
5. El secretariat previst a l'article 36 serveix també les comissions que s'estableixin en virtut d'aquest article.

6. La informació rebuda i estudiada pel Comitè, s'ha de facilitar a la Comissió, la qual pot demanar als Estats part interessats que facilitin qual-sevol altra informació pertinent.
7. Quan la Comissió hagi examinat l'assumpte exhaustivament, sempre dins un termini no més llarg de dotze mesos després d'haver-se'n as-sabentat, ha de presentar al President del Comitè un informe perquè el trameti als Estats part interessats:
 - a) Si la Comissió no pot completar el seu examen de l'assumpte en aquests dotze mesos, ha de limitar el seu informe a una breu exposició de la situació en què es troba l'examen.
 - b) Si s'aconsegueix en l'assumpte una solució amistosa basada en el respecte dels drets humans reconeguts en aquest Pacte, la Comissió ha de limitar el seu informe a una breu exposició dels fets i de la solució assolida.
 - c) Si no s'aconsegueix una solució en els termes de l'incís b), l'infor-me de la Comissió ha d'incloure les seves conclusions de totes les qüestions de fets pertinents a l'assumpte plantejat entre els Estats part interessats i les seves observacions referents a les possibilitats d'una solució amistosa. Aquest informe ha de contenir també les exposicions escrites i una ressenya de les exposi-cions orals fetes pels Estats part interessats.
 - d) Si l'informe de la Comissió es presenta en virtut de l'incís c) els Es-tats Participants interessats han de notificar al President del Comitè dins dels tres mesos següents a la recepció de l'informe si accep-ten o no els termes de l'informe de la Comissió.
8. Les disposicions d'aquest article no afecten les funcions del Comitè previstes en l'article 41.
9. Els Estats part interessats han de compartir a parts iguals les despeses dels membres de la Comissió d'acord amb el càlcul que en faci el Se-cretari General de les Nacions Unides.

10. El Secretari General de les Nacions Unides podrà sufragar, si cal, les despeses dels membres de la Comissió abans que els Estats part interessats reembossin aquestes despeses d'acord amb el paràgraf 9 d'aquest article.

Article 43

Els membres del Comitè i els membres de les Comissions especials de conciliació designats gaudeixen, d'acord amb l'article 42, de les facilitats, privilegis i immunitats que es concedeixen als experts en missió per a les Nacions Unides d'acord amb el que es disposa a les seccions pertinents de la Convenció per als privilegis i immunitats de les Nacions Unides.

Article 44

Les disposicions per a l'aplicació d'aquest Pacte s'han de complir sense perjudici dels procediments previstos en matèria dels drets humans pels instruments constitutius i les convencions de les Nacions Unides i dels seus organismes especialitzats, o en virtut d'ells, i no impedeixen que els Estats part recorrin a d'altres procediments per resoldre una controvèrsia d'acord amb els convenis internacionals generals o especials vigents entre ells.

Article 45

El Comitè ha de presentar a l'Assemblea General de les Nacions Unides, per mitjà del Consell Econòmic i Social, un informe anyal de les seves activitats.

PART V

Article 46

Res en aquest Pacte no pot ser interpretat en detriment de les disposicions de la Carta de les Nacions Unides o de les constitucions dels organismes especialitzats que defineixen les atribucions respectives dels diversos òrgans de les Nacions Unides i dels organismes especialitzats en les matèries de què tracta aquest Pacte.

Article 47

Res en aquest Pacte no pot ser interpretat en detriment del dret inherent a tots els pobles a gaudir i utilitzar plenament i en llibertat les seves riqueses i recursos naturals.

PART VI

Article 48

1. Aquest Pacte està obert a la signatura de tots els Estats Membres de les Nacions Unides o membres d'algun dels seus organismes especialitzats, de tots els Estats part en l'Estatut de la Cort Internacional de Justícia i de qualsevol altre Estat invitat per l'Assemblea General de les Nacions Unides a esdevenir part en aquest Pacte.
2. Aquest Pacte està subjecte a ratificació. Els instruments de ratificació s'han de dipositar en poder del Secretari General de les Nacions Unides.
3. Aquest Pacte està obert a l'adhesió de qualsevol dels Estats a què es refereix el paràgraf 1 d'aquest article.
4. L'adhesió s'efectuarà mitjançant el dipòsit d'un instrument d'adhesió en poder del Secretari General de les Nacions Unides.
5. El Secretari General de les Nacions Unides ha d'informar tots els Estats que hagin signat aquest Pacte, o s'hi hagin adherit, del dipòsit de cada instrument de ratificació o d'adhesió.

Article 49

1. Aquest Pacte entra en vigor tres mesos després de la data en què s'hagi dipositat el trenta cinquè instrument de ratificació o d'adhesió en poder del Secretari General de les Nacions Unides.
2. Per a cada Estat que ratifiqui aquest Pacte o s'hi adhereixi després d'haver estat dipositat el 35è instrument de ratificació o d'adhesió, el

Pacte 17 entra en vigor tres mesos després de la data en què hagi depositat el seu propi instrument de ratificació o instrument d'adhesió.

Article 50

Les disposicions d'aquest Pacte s'apliquen a totes les parts components dels Estats Federals sense limitacions ni excepcions de cap classe.

Article 51

1. Tot Estat part en aquest Pacte pot proposar esmenes dipositar-les en poder del Secretari General de les Nacions Unides. El Secretari General ha de comunicar les esmenes proposades als Estats part en aquest Pacte, amb la petició que li notifiquin si són favorables a una conferència d'Estats part per examinar les propostes i sotmetre-les a votació. En el cas que almenys una tercera part dels Estats part es declari a favor d'aquesta conferència el Secretari General ha de convocar la conferència sota els auspicis de les Nacions Unides. Cada esmena que s'adopti per majoria dels Estats presents i votants de la conferència s'ha de sotmetre a l'aprovació de l'Assemblea General de les Nacions Unides.
2. Les esmenes entren en vigor quan hagin estat aprovades per l'Assemblea General de les Nacions Unides i acceptades per una majoria de dues terceres parts dels Estats part en aquest Pacte, d'acord amb els seus respectius procediments constitucionals.
3. Quan aquestes esmenes entrin en vigor seran obligatòries per als Estats part que les hagin acceptades; els altres Estats part estaran obligats per les disposicions d'aquest Pacte i per totes les esmenes anteriors que hagin acceptat.

Article 52

Independentment de les notificacions previstes en el paràgraf 5è de l'article 48, el Secretari General de les Nacions Unides ha de comunicar a tots els Estats esmentats en el paràgraf 1r del mateix article les qüestions següents:

- a) Les signatures, ratificacions i adhesions, d'acord amb l'article 48.
- b) La data en què entri en vigor aquest Pacte d'acord amb l'article 49 i la data en què entrin en vigor les esmenes a què es refereix l'article 51.

Article 53

1. Aquest Pacte, els textos del qual en xinès, en anglès, en francès, en rus i en espanyol són igualment autèntics, serà dipositat als arxius de les Nacions Unides.
2. El Secretari General de les Nacions Unides ha de trametre còpies certificades d'aquest Pacte a tots els Estats a que es refereix l'article 48.

* Text aprovat per l'Assemblea General de les Nacions Unides reunida a Nova York el 16 de desembre de 1966. Entra en vigor el 23 de març de 1976.

**PACTE
INTERNACIONAL
DELS DRETS
ECONÒMICS,
SOCIALS
I CULTURALS**

NOVA YORK 1966

PREÀMBUL

Els Estats part en aquest Pacte,

- Considerant que, d'acord amb els principis proclamats a la Carta de les Nacions Unides, el reconeixement de la dignitat inherent i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana és el fonament de la llibertat, la justícia i la pau al món,
- Reconeixent que aquests drets deriven de la dignitat inherent a la persona humana,
- Reconeixent que, d'acord amb la Declaració Universal de Drets Humans, només es pot realitzar l'ideal de l'ésser humà lliure, alliberat del temor i de la misèria si es creen condicions que permetin a cada persona gaudir dels seus drets econòmics, socials i culturals i també dels seus drets civils i polítics,
- Considerant que la Carta de les Nacions Unides imposa als Estats l'obligació de promoure el respecte universal i l'observança dels drets i de les llibertats humanes,
- Adonant-se que l'individu, pel fet de tenir deures envers els altres individus i envers la comunitat a la qual pertany, té la responsabilitat de maldar pel foment i l'observança dels drets reconeguts en aquest Pacte,

Convenen en els articles següents:

PART I

Article 1

1. Tots els pobles tenen el dret a l'autodeterminació. En virtut d'aquest dret determinen lliurement el seu estatut polític i procuren també el seu desenvolupament econòmic, social i cultural.
2. Tots els pobles poden, per a les seves pròpies finalitats, disposar lliurement de llurs riqueses i de llurs recursos naturals sense perjudicar, però, cap de les obligacions que sorgeixen de la cooperació econòmica internacional basada en un principi de benefici recíproc, i també del dret internacional. En cap cas, un poble no pot ser privat dels seus mitjans de subsistència.
3. Els Estats part en aquest Pacte, incloent-hi aquells que tenen la responsabilitat d'administrar territoris no autònoms, i territoris en fideïcomís, promouran l'exercici del dret a l'autodeterminació i respectaran aquest dret d'acord amb les disposicions de la carta de les Nacions Unides.

PART II

Article 2

1. Cada Estat part en el present Pacte es compromet a adoptar mesures, individualment o per mitjà de l'assistència i la cooperació internacionals, especialment econòmiques i tècniques, fins al màxim dels seus recursos disponibles per aconseguir progressivament, per tots els mitjans apropiats incloent-hi particularment l'adopció de mesures legislatives, la plena efectivitat dels drets reconeguts en el present Pacte.
2. Els Estats part en aquest Pacte, es comprometen a garantir l'exercici dels drets que s'hi enuncien, sense cap mena de discriminació, com ara de raça, de color, de sexe, d'idioma, de religió, d'opinió política ni de cap altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició social.
3. Els països en desenvolupament, tenint en compte degudament els drets humans, i la seva economia nacional, podran determinar la mesura en què garantiran els drets econòmics reconeguts en aquest Pacte a les persones que no siguin de la seva nacionalitat.

Article 3

Els Estats part en aquest Pacte, es comprometen a assegurar el mateix dret als homes i a les dones a gaudir de tots els drets econòmics, socials i culturals disposats en aquest Pacte.

Article 4

Els Estats part en aquest Pacte reconeixen que, en l'exercici dels drets garantits per l'Estat de conformitat amb aquest Pacte, l'Estat únicament pot

limitar tals drets segons determini la llei, només en la mesura que sigui compatible amb la naturalesa d'aquests drets i exclusivament amb el propòsit de promoure el benestar general en una societat democràtica.

Article 5

1. Res en aquest Pacte no pot ser interpretat en el sentit de reconèixer cap dret a un Estat, grup o individu, perquè pugui emprendre activitats o realitzar actes encaminats a la destrucció, de qualsevol dels drets o llibertats que hi queden reconeguts o a la seva limitació en mesura major de la que es preveu en aquest Pacte.
2. No s'hauran d'admetre restriccions o menyscabaments a cap dels drets humans fonamentals reconeguts o vigents en un país en virtut de lleis, convencions, reglaments o costums, amb el pretext que aquest Pacte no els reconeix, o que els reconeix en menor mesura.

PART III

Article 6

1. Els Estats part en aquest Pacte reconeixen el dret al treball, el qual comprèn el dret de cada persona a tenir l'oportunitat de guanyar-se la vida amb un treball lliurement escollit o acceptat, i s'hauran d'adoptar les mesures adequades per garantir aquest dret.
2. Les mesures que hauran d'adoptar cada un dels Estats part en aquest Pacte per assolir la plena efectivitat d'aquest dret hauran d'incloure programes, polítiques i tècniques d'orientació i formació tècnica i professional per aconseguir un constant desenvolupament econòmic, social i cultural i una plena i productiva ocupació, en condicions que salvaguardin les llibertats polítiques i econòmiques fonamentals de la persona humana.

Article 7

Els Estats part en aquest Pacte, reconeixen el dret de cada persona a gaudir d'unes condicions de treball justes i satisfactòries que li assegurin, particularment:

- a) Una remuneració que proporcioni com a mínim a tots els treballadors:
 - i) Un sou equitatiu i igual per un treball d'igual valor, sense distincions de cap classe, en particular s'haurà de garantir a les dones unes condicions de treball que no siguin inferiors a les que gaudeixen els homes, amb un sou igual per un treball igual,
 - ii) Unes condicions de vida que siguin dignes, per a ells i llurs famílies, d'acord amb les disposicions d'aquest Pacte.
- b) La seguretat i la higiene en el treball.

- c) Una igual oportunitat per a tothom de ser promogut, dins del seu treball, a la categoria superior apropiada, sense cap més consideració que els factors d'antiguitat i de capacitat.
- d) El descans, el lleure, la limitació raonable d'hores de treball, i les vacances periòdiques pagades, i també la remuneració dels dies festius.

Article 8

1. Els Estats part en aquest Pacte es comprometen a garantir:
 - a) El dret de cada persona a fundar sindicats i a afiliar-se al que esculli, només amb la subjecció als estatuts de l'organització corresponent, per a la promoció i la protecció dels seus interessos econòmics i socials. No s'imposaran altres restriccions a l'exercici d'aquest dret, que les que prescriu la llei i que siguin necessàries en una societat democràtica en interès de la seguretat nacional o de l'ordre públic o per a la protecció dels drets i de les llibertats d'altri.
 - b) El dret dels sindicats a establir federacions o confederacions nacionals i el d'aquestes a fundar organitzacions sindicals internacionals o a afiliar-s'hi.
 - c) El dret dels sindicats a funcionar lliurement i sense cap més limitació que les que prescriu la llei i que siguin necessàries en una societat democràtica en interès de la seguretat nacional o de l'ordre públic, o per a la protecció dels drets i les llibertats d'altri.
 - d) El dret de vaga exercit de conformitat amb les lleis de cada país.
2. Aquest article no impedeix sotmetre a restriccions legals l'exercici d'aquests drets pels membres de les forces armades, de la policia o de l'administració de l'Estat.
3. Res del que es disposa en aquest article no autoritza els Estats part en el Conveni de l'Organització Internacional del Treball de l'any 1948 referent a la llibertat d'associació i a la protecció del dret d'organitzar-se, a adoptar mesures legislatives que perjudiquin les garanties previstes en

aquest Conveni, o a aplicar la llei de manera que perjudiqui les garanties establertes en aquest aspecte.

Article 9

Els Estats part en aquest Pacte reconeixen el dret de cada persona a la seguretat social.

Article 10

Els Estats part en aquest Pacte reconeixen que:

1. S'ha de concedir a la família, que és la unitat de grup natural i fonamental de la societat, la més àmplia protecció i assistència possibles, particularment per a la seva constitució i mentre sigui responsable de la cura i de l'educació dels fills a càrrec seu. El matrimoni s'ha de contreure amb el lliure consentiment dels futurs cònjuges.
2. S'ha de concedir protecció especial a les mares durant un període de temps raonable abans i després del part. Durant aquest període, a les mares que treballin, se'ls haurà de concedir una llicència remunerada o amb prestacions adequades de la seguretat social.
3. S'han d'adoptar mesures especials de protecció i d'assistència, per a tots els infants i adolescents, sense discriminacions per raons de filiació o qualsevol altra condició. S'ha de protegir els infants i els adolescents de l'explotació econòmica i social. L'ocupació en treballs nocius per a la seva salut o la seva moral, o en els quals perilli la seva vida, o en què hi hagi risc de perjudicar el seu normal creixement serà castigada per la llei. Els Estats han d'establir límits d'edat per sota dels quals sigui prohibit i castigat per la llei l'ocupació a sou de mà d'obra infantil.

Article 11

1. Els Estats part en aquest Pacte reconeixen el dret de tothom a un nivell de vida adequat per a ell i per a la seva família, incloent-hi l'alimentació,

el vestit i l'habitatge. I una millora contínua de condicions d'existència. Els Estats part hauran d'adoptar mesures adequades que assegurin l'efectivitat d'aquest dret, reconeixent a aquest efecte la importància essencial de la cooperació internacional basada en el lliure consentiment.

2. Els Estats part en aquest Pacte, reconeixent el dret fonamental de tothom a ésser protegit de la fam, hauran d'adoptar individualment i per mitjà de la cooperació internacional, les mesures, incloent-hi programes específics, necessàries per a:
 - a) Millorar els mètodes de producció, conservació i distribució dels aliments, emprant tots els coneixements tècnics i científics, i divulgant els principis de la nutrició i del desenvolupament o la reforma dels sistemes agraris, per tal d'aconseguir la més eficaç explotació i utilització de les riqueses naturals.
 - b) Assegurar la distribució equitativa dels aliments mundials en relació amb les necessitats, tenint en compte els problemes dels països importadors de productes alimentaris i els dels països exportadors.

Article 12

1. Els Estats part en aquest Pacte reconeixen el dret de tothom a gaudir del nivell més alt possible de salut física i mental.
2. Entre les mesures que hauran d'adoptar els Estats part en aquest Pacte per assolir la plena realització d'aquest dret, s'hi inclouen les necessàries per a:
 - a) La reducció de la mortalitat de naixement i de la mortalitat infantil, i la creixença sana dels infants.
 - b) El millorament en tots els aspectes de la higiene en el treball i en el medi.
 - c) La prevenció, el tractament i el control de les malalties epidèmiques, endèmiques, professionals i de tota mena.
 - d) La creació de condicions que assegurin a tothom el servei mèdic i l'assistència en cas de malalties.

Article 13

1. Els Estats part en aquest Pacte reconeixen el dret de tothom a l'educació. Acorden que l'educació s'ha d'orientar vers el ple desenvolupament de la personalitat humana i del sentit de la seva dignitat, i ha d'enfortir el respecte als drets humans i les llibertats fonamentals. També acorden que l'educació ha de capacitar tothom per participar efectivament en una societat lliure, promoure la comprensió, la tolerància i la germanor entre totes les nacions, entre tots els grups racials, ètnics o religiosos, i també les activitats de les Nacions Unides en el manteniment de la pau.

2. Els Estats part en aquest Pacte reconeixen que amb vista a aconseguir el ple compliment d'aquest dret:
 - a) L'ensenyament primari ha de ser obligatori, a l'abast de tothom, i gratuït,
 - b) L'ensenyament secundari en les seves diferents formes, incloent-hi l'ensenyament secundari tècnic i professional, ha d'ésser generalitzat i accessible a tothom per tots els mitjans apropiats, i en particular de l'ensenyament gratuït.
 - c) L'ensenyament superior ha d'ésser igualment accessible a tothom, sobre el principi de capacitat, per tots els mitjans apropiats, i en particular per la introducció progressiva de l'ensenyament gratuït.
 - d) S'ha d'encoratjar o intensificar tant com sigui possible l'educació fonamental d'aquelles persones que no hagin rebut o acabat el cicle complet d'instrucció primària,
 - e) S'haurà de perseguir activament el desenvolupament del sistema escolar en tots els nivells, implantar un sistema adequat de beques i millorar contínuament les condicions materials dels docents.

3. Els Estats part en aquest Pacte es comprometen a respectar la llibertat del pare i la mare i, si escau, la dels tutors legals, d'escollir per als seus infants escoles diferents de les establertes per les autoritats públiques, mentre s'adeqüin a les normes mínimes que l'Estat prescriu o aprovi en

matèria d'ensenyament i a assegurar que els seus infants rebin l'educació moral o religiosa de conformitat amb les pròpies conviccions.

4. Cap part d'aquest article s'ha d'interpretar com una ingerència en la llibertat que tenen els particulars i les entitats d'establir i dirigir institucions d'ensenyament, sempre que se subjectin als principis enunciats en el paràgraf 1, i que l'educació que es doni en aquestes institucions s'ajusti a les normes mínimes que l'Estat pugui prescriure.

Article 14

Tots els Estats part en aquest Pacte que en el moment d'esdevenir-ne part encara no hagin pogut instituir en el seu territori metropolitana, o en altres territoris sotmesos a la seva jurisdicció, l'ensenyament primari gratuït i obligatori, es comprometen en el termini de dos anys a elaborar i adoptar un pla d'acció detallat per a l'aplicació progressiva, i en el termini raonable d'uns anys, que es fixaran en el pla, del principi de l'ensenyament gratuït i obligatori per a tothom.

Article 15

1. Els Estats part en aquest Pacte reconeixen el dret de tothom a:
 - a) Participar en la vida cultural.
 - b) Gaudir dels beneficis del progrés científic i de les seves aplicacions.
 - c) Beneficiar-se de la protecció dels drets morals i materials que resultin de les produccions científiques, literàries o artístiques de les quals sigui l'autor.
2. Entre les mesures que els Estats part en aquest Pacte hauran d'adoptar per assolir el ple exercici d'aquest dret, cal incloure-hi les necessàries per a la conservació, el desenvolupament i la difusió de la ciència i de la cultura.
3. Els Estats part en aquest Pacte es comprometen a respectar la llibertat indispensable per a la investigació científica i per a l'activitat creadora.

4. Els Estats part en aquest Pacte reconeixen els beneficis que deriven de l'encoratjament i el desenvolupament de la cooperació i les relacions internacionals en els camps científic i cultural.

PART IV

Article 16

1. Els Estats part en aquest Pacte es comprometen a sotmetre, de conformitat amb aquesta part del Pacte, informes sobre les mesures que s'hagin adoptat i dels progressos realitzats per tal d'assolir l'observança dels drets que hi són reconeguts.
2. a) Tots els informes s'hauran de sotmetre al Secretari General de les Nacions Unides el qual en trametrà còpies al Consell Econòmic i Social perquè les examini d'acord amb el que es preveu en aquest Pacte.
b) El Secretari General de les Nacions Unides trametrà també als organismes especialitzats còpies dels informes o de les pautes rellevants d'aquests, tramesos pels Estats part en aquest Pacte, que siguin també membres d'aquests organismes especialitzats, en la mesura en què aquests informes o fragments tenen relació amb matèries que siguin de la competència dels esmentats organismes, d'acord amb llurs instruments constitutius.

Article 17

1. Els Estats part en aquests Pacte presentaran llurs informes per etapes d'acord amb el programa que ha d'establir el Consell Econòmic i Social en el termini d'un any des de l'entrada en vigor d'aquest Pacte, després de la consulta als Estats part i als organismes especialitzats afectats.
2. Els informes poden assenyalar els factors i les dificultats que afectin el grau de compliment de les obligacions previstes en aquest Pacte.

3. Quan la informació pertinent ha estat fornida a les Nacions Unides o a algun altre organisme especialitzat, per un Estat part en el present Pacte, no caldrà reproduir aquella informació, sinó que n'hi haurà prou que s'hi faci una referència precisa.

Article 18

En virtut de les atribucions que la Carta de les Nacions Unides confereix en el camp dels drets humans i llibertats fonamentals, el Consell Econòmic i Social podrà concloure acords amb els organismes especialitzats referents a la presentació feta per aquests organismes d'informes relatius al progrés assolit en el compliment de les disposicions d'aquest Pacte que corresponen al seu camp d'activitats. Aquests informes poden incloure detalls de les decisions i recomanacions que en relació amb aquest compliment hagin adoptat els seus òrgans competents.

Article 19

El Consell Econòmic i Social pot trametre a la Comissió dels Drets Humans perquè els estudiï i en faci una recomanació general o per informar-ne, segons escaigui, els informes que concerneixen els Drets Humans, sotmesos pels Estats d'acord amb els articles 16 i 17, i els informes que concerneixen els Drets Humans que presentin els organismes especialitzats d'acord amb l'article 18.

Article 20

Els Estats part en aquest Pacte i els organismes especialitzats afectats poden sotmetre al Consell Econòmic i Social observacions sobre tota recomanació general feta en virtut de l'article 19, o tota referència a aquesta recomanació general que consti en un informe de la Comissió dels Drets Humans, o en un document que s'hi esmenti.

Article 21

El Consell Econòmic i Social pot presentar de tant en tant a l'Assemblea General informes amb recomanacions de caràcter general, i també un resum de la informació rebuda dels Estats part en aquest Pacte i dels organismes

especialitzats, sobre les mesures adoptades i els progressos realitzats per aconseguir l'observança general dels drets reconeguts en aquest Pacte.

Article 22

El Consell Econòmic i Social pot reclamar l'atenció d'altres òrgans de les Nacions Unides, dels seus òrgans subsidiaris i dels organismes especialitzats afectats que s'ocupen de donar assistència tècnica sobre tota qüestió sorgida dels informes al·ludits en aquesta part del Pacte que puguin servir perquè aquestes entitats es pronunciïn, cada una en la seva esfera de competència, sobre la conveniència de les mesures internacionals que puguin contribuir a l'aplicació efectiva i progressiva d'aquest Pacte.

Article 23

Els Estats part en aquest Pacte convenen que l'acció internacional destinada a assolir el compliment dels drets reconeguts en aquest Pacte, inclou procediments com la conclusió de convencions, l'adopció de recomanacions, la prestació d'assistència tècnica i la celebració de reunions regionals i tècniques, per efectuar consultes i realitzar estudis organitzats en cooperació amb els governs afectats.

Article 24

Res en aquest Pacte no pot ser interpretat en detriment de les disposicions de la Carta de les Nacions Unides o de les constitucions dels organismes especialitzats que defineixen les atribucions respectives dels diversos òrgans de les Nacions Unides i dels organismes especialitzats referents a les matèries de què tracta aquest Pacte.

Article 25

Res en aquest Pacte no pot ser interpretat en detriment del dret inherent a tots els pobles a gaudir i utilitzar plenament i en llibertat les seves riqueses i recursos naturals.

PART V

Article 26

1. Aquest Pacte està obert a la signatura de tots els Estats Membres de les Nacions Unides o membres d'alguns dels seus organismes especialitzats, de tots els Estats part en l'Estatut de la Cort Internacional de Justícia, o de qualsevol altre Estat invitat per l'Assemblea General de les Nacions Unides a esdevenir part d'aquest Pacte.
2. Aquest Pacte està subjecte a ratificació. Els instruments de ratificació s'han de depositar en poder del Secretari General de les Nacions Unides.
3. Aquest Pacte està obert a l'adhesió de qualsevol dels Estats a què es refereix el paràgraf 1 d'aquest article.
4. L'adhesió s'efectuarà mitjançant el dipòsit d'un instrument d'adhesió en poder del Secretari General de les Nacions Unides.
5. El Secretari General de les Nacions Unides ha d'informar tots els Estats que hagin signat aquest Pacte, o s'hi hagin adherit, del dipòsit de cada instrument de ratificació o d'adhesió.

Article 27

1. Aquest Pacte entra en vigor tres mesos després de la data en què s'hagi depositat el trenta-cinquè instrument de ratificació o d'adhesió en poder del Secretari General de les Nacions Unides.

2. Per a cada Estat que ratifiqui aquest Pacte, o s'hi adhereixi, després d'haver estat dipositat el trenta-cinquè instrument de ratificació o instrument d'adhesió, el Pacte hi entra en vigor tres mesos després de la data en què aquest Estat hagi dipositat el seu propi instrument de ratificació o d'adhesió.

Article 28

Les disposicions d'aquest Pacte s'apliquen a totes les parts corresponents dels Estats Federals sense limitacions ni excepcions de cap classe.

Article 29

1. Tot Estat part en aquest Pacte pot proposar esmenes i dipositar-les en poder del Secretari General de les Nacions Unides. El Secretari General ha de comunicar les esmenes proposades als Estats part en aquest Pacte, amb la petició que li notifiquin si són favorables a una conferència d'Estats part per examinar les propostes i sotmetre-les a votació. En el cas que almenys una tercera part dels Estats es declari a favor d'aquesta conferència, el Secretari General ha de convocar la conferència sota els auspicis de les Nacions Unides. Cada esmena que s'adopti per majoria dels Estats presents i votants de la conferència s'ha de sotmetre a l'aprovació de l'Assemblea General de les Nacions Unides.
2. Les esmenes entren en vigor quan hagin estat aprovades per l'Assemblea General de les Nacions Unides i acceptades per una majoria de dues terceres parts d'Estats part en aquest Pacte d'acord amb els seus respectius procediments constitucionals.
3. Quan aquestes esmenes entrin en vigor, seran obligatòries per als Estats part que les hagin acceptades, els altres Estats part estaran obligats per les disposicions d'aquest Pacte i per totes les esmenes anteriors que hagin acceptat.

Article 30

Independentment de les notificacions previstes en el paràgraf 5è de l'article 26, el Secretari General de les Nacions Unides ha de comunicar a tots els Estats esmentats en el paràgraf 1r de l'article 26 les qüestions següents:

- a) Les signatures, ratificacions i adhesions, d'acord amb l'article 26.
- b) La data en que entri en vigor aquest Pacte d'acord amb l'article 27, i la data en què entrin en vigor les esmenes a què es refereix l'article 29.

Article 31

1. Aquest Pacte, els textos del qual en xinès, en anglès, en francès, en rus i en espanyol són igualment autèntics, serà dipositat als arxius de les Nacions Unides.
2. El Secretari General de les Nacions Unides ha de trametre còpies certificades d'aquest Pacte a tots els Estats a què es refereix l'article 26.

* Text aprovat per l'Assemblea General de les Nacions Unides reunida a Nova York el 16 de desembre de 1966. Entra en vigor el 3 de gener de 1976.

